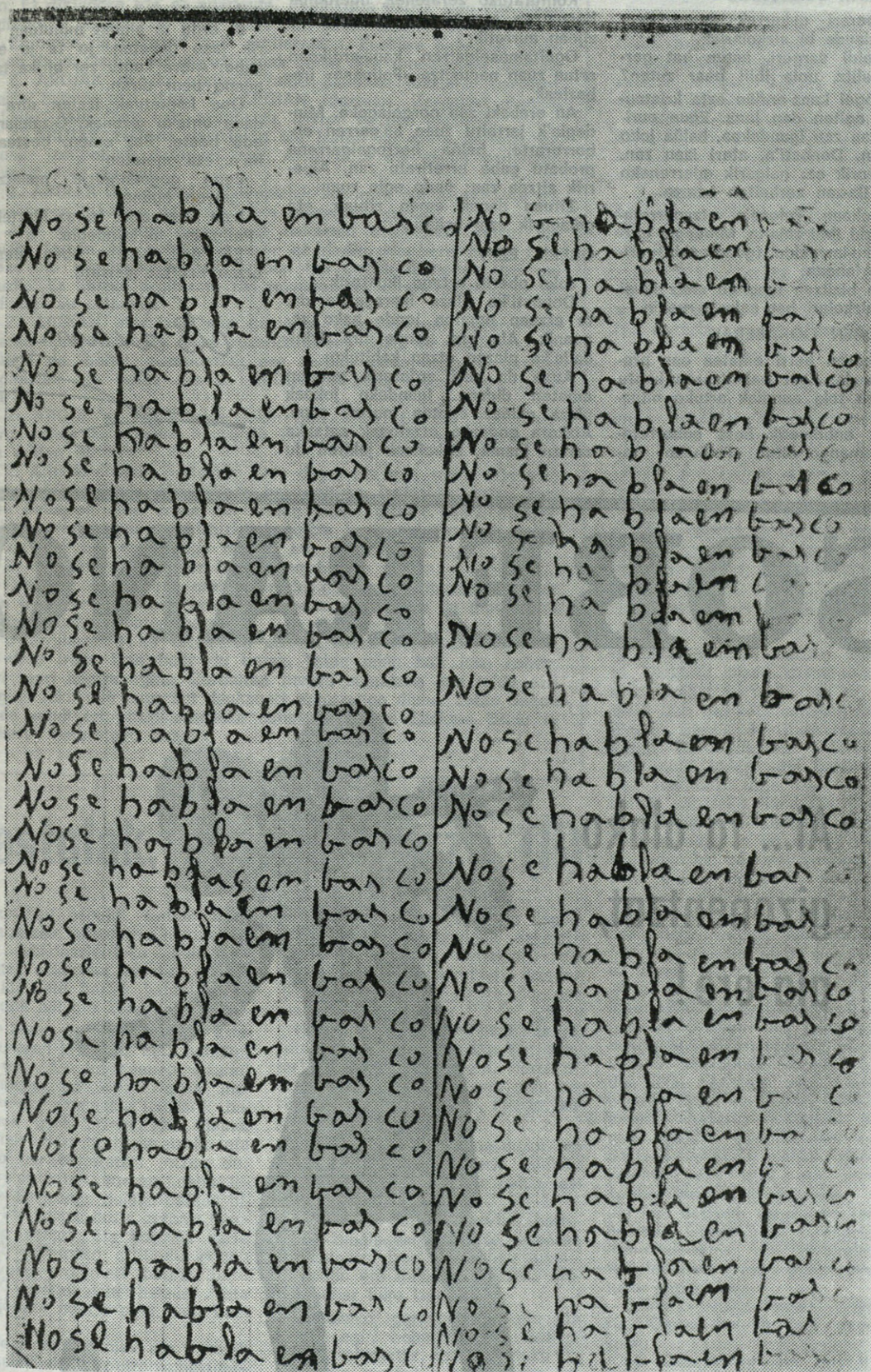

zeruko
ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - **SAN SEBASTIAN** - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

EUSKALERRIAN, EUSKERA DEBEKATUA!
ESANAK EDERRAK ETA EGIÑAK POBREA

Pluralismo garaian bizi garaia guztiok dakigu. Gizarte, kultura, izkuntza ta erlijio arazoetan pluralismo dalako ori, inoizkorik nabarmenen da. Atzerrikoek diñoena ta agintzen dabena aipatzen ibilli gabe, naikoa dogu gaurko emengo gizonak diñoena jakitea: Gotzaiak, «Gaur» informeak... Pluralismo orren izenen eta mesedez gure eskoletan bilinguismo jartzen komentatzekeala argiro dirauskue. Ba zitudian euskaldunok arnasa artzen asiak gifaia apur bat bederen. Emendik aurrera gure etxean nai

eta bear dogun neurrian biziko ginake. Euskeraren etorkizuna ere argitxuaogo omen egoan. Pedagoga, erlijio, gizarte-zuzentza, gizabidea ta gizatasauna maite ditugunok illun jarri gara Amorotoko barri jakina. Bertotik esatera noa: Amorotoko maixua —erdalduna, jakina— errira etorri, erritarren izerditik jaten eta erritarren irakasgarri billakutzen datorrenak, geure ta mundutar ororen eskubideak zelangura zapaltzen diardu. Umeak, ikastola-barruan edo jolas-aldian edo jan-tokian euskeraz egin ezkeru,

bosteun bider «NO SE HABLE EN VASCO» idazteko agintzen dautsue zigortzat. Or duzeu, fotokopia orretan, Amorotoko aur glizajo batek egiñeko onarenen zigor zati bat.

Tamalgarría litzake onelako egoera luzarora. Horacio Santiago Romero, Zamorako semea: Egizu aproba zure burua piska bat aztertzen eta ia, urrengorako, pedagogi ta esker onaren legeak kontuan artu ta zuk, umek euskeraz diarduela entzutean, zeure buruari zigorren bat ipintzen deutzozun.

JUAN ANJEL ETXEBERRIA

NON ZER

- **IKASTOLAK, PROBLEMA LATZA**
Amundarainek 3 garrenean
- **ERDAL IDAZLE ZINTZO HORIEK**
Kintanak 3 garrenean
- **EUSKERA BATUAREN GORABEERAK**
Basarritarren iritzia 7 garrenean
- **BURNIGILEEN KONBENIOA DALA TA.** 4 garrenean
- **C. F. D. T-REN XXXV-GARREN BILKURA**
Gorosabelek 5 garrenean
- **ENRIKE ALBIZU, MARGOLARIA**
Martín Ugaldek 12 garrenean

Arrantzaleak, asarre bizian

BOKARTA DALA-TA, ANAI-ARTEKO LISKARRA

Antziña, gipuzkoar eta bizkaitarrak, lapurtarren kontrako gudaketa asko eraman bear izan genduan. Bidasoaz aruntzako itsasgizonak, Donibane Lohitzuniket ateratzen ziran gure arantzaleen aurka burrukatzera. Sasoi baten, ango itsas-lapurrak sonatuak ziran gure uretan. Emengoak ere, beren aldetik, ba-zuten angoentzat erra ta ase-rra. Aspaldi ontan, alde bietako euskaldunok, pakean bizi giñan zorionez. Baiña «BOKARTA-GALDUA» sortu zalgu zoritzarrez eta berriro pakea galdu da gure uretan.

rik biziena. Euskaldun itsasgizonen
pakea berriz nagusitu dedilla gure
uretan!

E'tar N.

Arantzadi taldeak Mamutxen erakusketa

Maiztaren 14'garrean iri-
ki zuten San Telmon, jendeak
ikusteko "MAMUTXEN
ERAKUSKETA". An zan Pa-
risko Izadi-Museoko buruza-
gi dan M. Boursin jauna. Eta
uste etzua ikusi zuan.

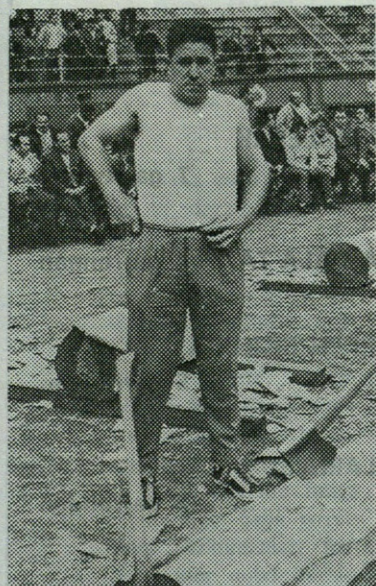
Orain, Donibane Lohitzuneko Arrantzale-Sindikatoa sartu da tar-tean. «Emengo arrantzaleek aien uretan bokarta arapatzen dutela aien kaltetan-da... «Frantziko agin-tariak sartu dira tar-tean, eta egun-doko zigorrak ezarri dizkiete emen-go arrantzale gizajoei. Bestela ere, naikoa bizi-ezin ba-ute itsasoko gi-zonek, onelako oztopo ta korapi-lloan sartzeke ere.

Alde bietako agintariek asmatuko al-dute kontu onen gorabeerak neurtzen eta guzientzat zuzen danna erabakitzen! Ori da gure gogo-

NERE BORDATXOTIK

«POLIPASO'REN» GARAIPENA

Gizon arrigarriak izango ziran Euskalerrrian. Ba-dira oraindik ere. Orietako bat «Polipaso» zarra da la esan bear dizutet. Len ere ba-

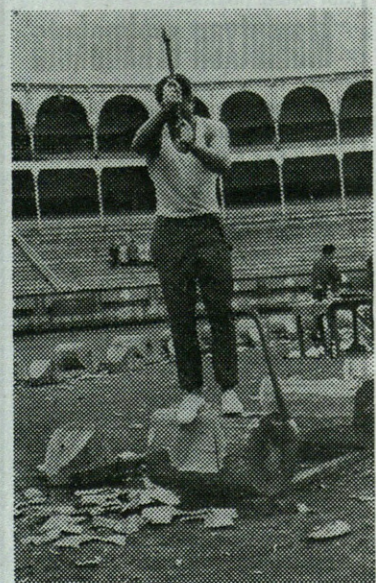
POLIPASO

POLIPASO

MINDEGIA

MINDEGIA

-zendekizuten zerbait, baiña joan dan igande ortan egundokoak egiña da.

Apirilla'ren laugarren egunean galdu egin zuan Mindegia gaztearen kontra. Joan dan igandean irabazi, eta... nola!

Jakiteak merezi duala uste dut.

AZKEN ONA

Azken ona omen da dana balio duana.

Ori diotenak arrazoi dutela erakutsi zuan «Polipaso» zarrak.

Berrogeiña kana-erdikotara neur-tu ziran «Polipaso» ta Mindegia.

Lenengo ogeitamabost aurretik bota zizkion Mindegia gazteak.

Etsi zuan gaiñeko jendeak ernaniarrak zer egiñik etzeukala.

Etsi etzuana, ta galduko zuanik sinistu etzuana «Polipaso» bera izan zan.

Len ere, amarretik bederatzitan, asieratik atzetik ibili izan zan «Polipaso». Zailmena, iraupen ikaragarria, ta bururik makurtu nai eza.

Alderdi auek beti izan ditu ernaniarrak. Garaipen asko eman izan dizkiote gaiñera.

ZEIÑEK PENTSATU?

Atzetik asi, atzetik jarraitu.

Denboraz kendu zion enbor baten bentaja Mindegia gazteak. Dirua zearo irauli zan ezkuratarren aldera. «Eun berrogeiri», «Eun ogeitamarri».

Au joan duk! Emen etzegok zer egiñik!

Auek ziran jendearen burutape-nak denbora luzean. Lanak aurrera zijoazen. Enbor baten bentaja zera-makin gazteak.

Nolatan erremeritu zezakean zarrak oker ura?

Al zuan bezela, baiña erremeritu zuan.

«Polipaso» izan zan 36'garren kana-erdikoa aurretik bota zuana.

Zoro etxea zirudian Donosti'ko zezen plazak. Ango oi ta deada-rrak!

Zer zuan ura! Bertan etzanak ezin sinistu.

ONDRADU TA GOGORRAK

Joan dan igandean Donosti'n erdibitu ziran egurrak bi kasetakoak izan ziran: ondraduak eta gogorrrak.

Antzemateko etzegoan oso azkarrak izan bearrik; ezta basoko berri asko jakin bearrik ere.

Aizkorak sartzen zituztenerako igertzen zitzaion.

Euskalerriko oitura dan bezela, nasian eta gurutzetuta zeuden egur gozo eta traketsak.

Egokitzen zanean egokitzen zana ebaki bear. Etzegoan beste erremeriorik.

Nik ez nuan ikusi Tolosa'ko joko. Baiña ba-dakit, erabat jota, Donosti'ko enborak Tolosa'koak baiño ondotoz gogorragoak zirala.

Ala ere, Tolosa'ko marka (aundia izanarren), minutu batez eta geia-goiz ondu zan Donosti'n.

APARTA DA

Galdu egin zuan igandean, baiña aizkolari aparta da Mindegia gaztea. Ogeitabat urte besterik eztitu, ta, nor irixten da adin (edade) ortan aren lanak egitera?

Aldamenean are ta gogorragoko bat gerta zitzaion igandean. Etzan beste okerrik izan.

Bik jokatzan dutenean, batek galdu egin bear, nai ta ez. Galtzaille

ori Mindegia izan zan, baiña burua eraman lezake oso altuan. Bai, enetxoak!

Bera izan zan plazako jaun da jabe azken lau egurrak bitarte.

Zarrak azken ohea eman zuan, eta joko irabazi.

Ez Mindegia gaizki aritu zalako, zarra azkenera ta trebeago azaldu zalako baizik.

Berrogeitalau urte beteta dagoan gizon batek nola egin lezake igandean «Polipaso'k» egin zuana?

Len ere izan djra Euskalerrrian legezko neurritatik irteten diran gizonak.

Orietako bat da «Polipaso».

Beingo batean Españi'ko txapelketa irabazi zuan.

Beingo batean Gorriti'ko Bereko-etxea beldurgarria menderatu zuan; beste batean Azkoiti'ko «Errekalde» zana.

Oraingoan Ezkurra'ko Mindegia gaztearen txanda izan da.

ESKERRAK DENBORARI

Denborari eskerrak eman bearran daude bi aizkolariak.

Eguraldi sargori, astun bat gertatu balitz, nola ibili bear zuten?

Berrogei kana-erdiko ezta kristautzat egiten dan lana. Egun euri-tsua izan zan igandekoa, baiña joko deboran, Donosti'n, ateri izan zan. Otx-berorik ez: galgarik ederreneko giroa. Bazan zerbaiten hearra.

Aurrekoan, Tolosa'n, atzaperretatik gaizki ibili zala-ta, Mindegia gaztea esku-larruekin (guanteekin) aritu zan lanean.

Nere bizitzan lenengo aldiz ikusi nuan aizkolari bat esku-larruekin.

DENBOREN GORABERAK

Denboren berri ematea oso pre-mizkoa da. Egur bakoitzaren kontu ematera toki aundiak artuko nituzke.

Bost enborretik bost enborrera-koak emango ditut, «Polipaso» ira-

bazleagandik asita.

Bost kana-erdiko, 11 minutu ta 20 segundoa.

Amar kana-erdiko, 23 minutu ta 38 segundoa.

Amabost kana-erdiko, 42 minutu ta 42 segundoa.

Ogei kana-erdiko, 61 minutu ta 5 segundoa.

Ogeitabost kana-erdiko, 75 minu-tu ta 58 segundoa.

Ogeitamar kana-erdiko, 91 minu-tu ta 40 segundoa.

Ogeitamabost kana-erdiko, 113 minutu ta 3 segundoa.

Berrogei kana-erdiko, 2 ordu, 12 minutu ta 10 segundoa.

MINDEGIA'REN DENBORAK

Bost kana-erdiko, 10 minutu ta 49 segundoa.

Amar kana-erdiko, 22 minutu ta 45 segundoa.

Amabost kana-erdiko, 41 minutu ta 52 segundoa.

Ogei kana-erdiko, 59 minutuan.

Ogeitabost kana-erdiko, 73 minu-tuan.

Ogeitamar kana-erdiko, 88 minu-tu ta 28 segundoa.

Ogeitamabost kana-erdiko, 110 minutu ta 55 segundoa.

Konturatuko zeratenez, ogeitama-bosgarren egurrean ere galtzaillea zijoan aurretik.

Ogeitamaseigarren kana-erdikoan artua zuan nagusitza «Polipaso» irabazleak.

An erabaki zan norgeiagoka. Mindegia'k jarraitu zuan 39'garren enborrerarte, baiña berrogeigarrena probatu gabe erretiratu zan. Alperrik aitzee zan: ondo egin zuan.

Zituan danak eman zituan, eta geiagorik ezin eskatu.

OVERIK EZIN

Joko oberik eztago ikusterik. Donosti'ko plaza ikaragarria da, ta etzuan ematen jende asko zegoanik. Ala ere, jende ura Trinidad'ko plazan etzan kabituko.

Auxe da neri ardurarik gutxien ematen didana. Igandeko jokoak plaza gaiñez egotea merezi zuan. Aizkora gogozko etzaionak eztauka zertan joanik. Bakoitzak jakiten du

zer egiten duan. Gizonak askata-sun osoa du, ta ala bear du, nai badu etxean gelditu, nai badu futbolera joan, edo tabernan tutean ari.

Neri etzitzaidan damutu Donosti-ratua. Beti gogoan izango dut «Polipaso» ta Mindegia'ren arteko neurketa. Ezpaizan azteko modukoa.

ZER IZANGO OTE ZAN?

Asko ta asko erretiratzan diran garaian ekin zion «Polipaso'k» aizkora lanari: ogeitamabost urtetan, alajaiña!

Danok dakigu ordutik onera zer naigabe eman dituan bazterretan, Berrogeitabost urteren billa dijoan unean eman du azkenengoa. Latza eman ere!

Zeruak lurra jotzea ainbat pentsatzen zuten galtzea gazte aldekoak.

«Polipaso», emerretzi-ogei urtetan artu izan balitz zenbait aziotarako, zer izango ote zan?

Euskalerrian balioko gizon asko galtzen da alperrik. Ontan etzazu-tela dudarik izan.

«Urtain'en» izenik etzan munduan entzungo Lizarazu batek bere la-guntzarik eskeiñi ezipalio.

Ikusi egin bear da «Polipaso'ren» zailmena!

Bi ordu ta ainbat minutuan bururik jaso gabetan, jo ta jo erruki gabe. Atera kontu zer birika ta zer auspo bear diran.

Oso kontatuak izaten dira kalidade ontako gizonak. Gizaldian bat edo beste. Bat emen, bestea Italia'n, eta onelatsu...

Egun gogoangarria maiatza'ren 17'garren eguna!

Izen bi urrezko letraz idaztekoak: «Polipaso» ta Mindegia.

Bat ona, bestea ohea. Besterik etzan ezertxo gertatu.

Basarri

SOBERANO

Ai... ta alako
gizonentzat,
ala ere!

GONZALEZ BYASS

BAI, EDARI APARTAI

zeruko
ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22 - Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta
Korreo batasunetako errietan. 265
Atzerrietako beste errietan ... 285
Aldez Aurrez galdetu.
Selmentan (Ale bakoltza) ... 5 pezeta

ZERUKO ARGIA auzitan

Eguraldi oso naastuak dabilzt garañ ontan. Oraintxe bero eta oraintxe otz. Goizean eguzki galgatan, arratsaldean euritan. Gauean ego-aizea, eguerdian iparra, illunabarrean mendebala.

Onelatsu arkitzen da euskal-gizartearen giroa ere: naastua, biurria, zipotza, muxiña.

Izkutuan eta gordean lan egin bear onek elkarrekin mindu, zapuztu, piakaiztu eta asarretu egiten gaitu.

Bide-gurutzetan mutur-joka gabiltz asmo eta elburu berdiñekin lanean ari ginaran asko. Toki berdiñera ateratzen diran bide-buruetan, elkarri zer bide artu arazi, asarre bizian erabaki eziñik. Besteak geuren bidera ekarri naiean elkar zapaltzen.

Eta sarritan asieran genituan asmo eta elburu jatorrak aazturik elkarren arteko burruka mingarri, aspergarri, uts eta antzuan.

Taldekeiaren eta gerekoikeriaren gaitz kutsakorrean erori gera. Ur guziak geure errotara eaman nai ditugu besteak tanta bat gabe utzia.

Erriaren serbitzurako sortu ziran taldeak beren buruari begira jari dira askotan.

Beste taldeak erri orri berari egin dezaioketen serbitzuari ez diote eskerrik ematen. Elkarren aurka ateratzen dira. Erroka, gezurra, salaketa, saldukeria... Bide guziak onak dira izen ona kendu eta indargabetzearen.

Eraso-aldi oietako batek astintzen du gaur-egun Z. ARGIA ere. Guzientzat irikia izan nai lukean aldizkaria ekaitzpean, aotan, auzitan. Ez diktadore eta ez anarkista, demokrata baizik izan nai lukean aldizkaria bere burua talde jakin bati saldu omen dio.

Ez omen da batzuen lanik argitaratzen. Euskera batuaren aurko omen dago. Galbai estuan aztertuak omen dira zenbaitzuen idaztiak.

Z. ARGIAK ez du oraindik talde jakin bati idazlerik baztertu. Idazle batzuk utzi diote Z. ARGIAN idazteari. Zergatik? Beroiei galdetu. Baiña guk ezin argitaratu, irixten ez dan idaztirik.

Z. ARGIAK zeñena dan jakin nai izaten du atera aurretik ez-izenez izenpeturik datorren lana. Arria bota eta eskua gordetzen duan iñor ez du nai.

Z. ARGIAK ika-mikako idazti guziak zokoratu nai lituzke. Au da, personaren aurkako muxinkerri eta petralkeri guziak.

Argi eta arrazoi berririk ez dakarten eztabaidak moztu nai lituzke teman eta setakerian eror ez dedin. Nor-bere burua zuri-zeko eta edertzeko egiñak dauden lan guziak illunpean utzi nai lituzke. Ez lituzke argitaratu nai teknikoegiak diran idaztiak. Ez da aldizkari au ortarako.

Z. ARGIAN ateratzen dan guziaren erantzunkizun bakarra, lekearen aurrean alegia, bere zuzendariarena duzu. Ez idazleena. Bidezkoa da, beraz, zuzendariak ere zerbait bederen bere buruari begiratzea eta batez ere Z. ARGIAREN bizia zaitzea eta irauin araztea.

Z. ARGIA ez dago talde jakin bati lotua. Ez dio iñori bere burua saldu. Askatasuna maite du. Etortzen zaizkion laguntzaileekin lan egiten du.

Z. ARGIA euskera batuaren alde dago. Eta erri xera dijoazten beste aldizkarietakoekin billera bat egiteko irrikitzen dago. Euskera batuaren alde eman nai dituan pauso guziak beste aldizkarietan batera eman nai lituzke bakoitza bere aldetik ibilli gabe. Ez du erri xee ori geiago naastu eta zapuztu nai.

Z. ARGIAK ez du iñor h kontuan beartu nai.

Oraingo gipuzkoera erabiltzen du geienbat. Gipuzkoarrak bat dira irakurlerik geienak ere. Baiña bere ametsa ez da gipuzkoera osatua, euskera batua baizik.

Urtarrillaren 11'ko zenbakian esaten zuana bete nai luke:

«Oso irikia izan bear du beraz. Talde jakin bati lotu gabea. Erri xeari begira egiña. Zerbaiten bearra sumatzen dun talde orri begira. Jakin-miñ apur bat daukanari erantzungo diona. Lotan dagon talde aundi ori pittinka-pittinka esnatuko duana. Euskera landu ta indartuz bateratuko duana».

Ikastolak, prolema latza (II)

Arao hau aspaldi hontan hainbat haizatzeta, arazoaren mamia ez, baina subkonszienteko ilun-uste zenbaitek dekartela, ematen dit buurak. Ilun-uste horiek hautsi gabe, askatzerik bai ote korapilo hau?

Hain zuzen, ba dirudi, gaurko kristautasunaren krisia ez dela haintzat hartu nahi. Ez dut esanen, gaurko kristautasunaren kinka larria inolaz ikus-ezin hainako itxururik baidagoenik gure artean, ez. Baina, zenbaitek krisia hori, pasaizoko eta azaleko gora-beheratatz jotzen du: denboraldi baten buruan, dena lehen bezala izango delako ustean bizi da. Eta horixe duzu, zerbait haintzat ez hartzea. Eta hortatik darie nainbat kako-mako artitukulu honen izenburuko prolemari buruz: bere hortan jarraitu nahi batzuek, eta dena jo eta hautsi egin nahi besteak.

Beste alde, ikastolak eta eskolak eta kolejoak eliz-gizon-emakumeen eskuetan zegoenezan eta dagozenezan, ez zegoen eta ez dago zenbaitzat prolemarik: gurasoek zertan kezkatutik ez dute haurren heziketari buruz.

Baina, orain, zenbait ikastolatan bestelako haize batzuek jotzen hasi direnean, bestelakorik duzu prolema gabe horiengan. Horien urdurial!

Zergatik horrenbesteko alde, batzuen eta bestearen jokabidea iriztean? Hain garbi ahal dago, eliz-gizon-emakumeen eskutan nahiz eskola nazionaletan dabilzten haurrek, ber-hauen gurasoen gogoko heziketa jasotzen dutela?

Baina, zertan galdegai bihur, age-

rian dagoen gauza: egonean dagoenak ez, bide-urratzaileak dakartze buru-haustek! Ez derizkiot, aski denik heziketa barrutian, kristau-ikasbidea irakatsi itxura-edo egitea.

Halere, orain arte esandakoaz, jakabide kaskar eta kozkor bat azaldu besterik ez dut egin. Horrekin, ez dut ukatu edo baztertu nahi heziketaren prolema gure artean, askoz gutxiago ere.

Hori, korapilo nahastua duzu; eta ximplekeria eta errazkeria zenbait utzirik, sakonago bilatu behar askapidea.

Hezierak, gertu gertutik harturik —zabalagoan, gizarte osoaren egin-beharran izan behar bait luke— gurasoen eta irakasleen arteko arazoa behar luke izan.

Hortarako, gurasoek kezkatu eta jabetu egin beharko dute heziketaren prolema. Ezin geratuko dira, beraz, ber-haien haurtzaroko heziara-bidean kaskailu ezaririk; kristau-heziara eman nahi badiete beren seme-alabei, azaldu egin beharko dute, eta beren kristautasuna bera ere zahar-berritu egin beharko. Irakasleekin har-eman bizian sartu beharko dute. (Hontan, eliz-gizon-emakumeen kolejoek erantzukizunik aski ba dute: gurasoak seme-alaben hezikera kezkatik erabat edo oso urruti euki bait dituzte).

Baina, har-eman horietara giza-postura jator eta errealtat bat eraman beharko dute, bai batzuek et abai besteek; ustekeiazko joerak baztertu egin beharko dira alegia. Ezin eskatuko diezu irakasleei ikastolara robot edo maki-

KEZKAK

EUSKAL-ELIZA ASKATUA?

Gaztañaga-k

Z. A.'ren '374'gn alean agertu zan idaz-lan bat dala-ta, bildurrik eta susmo txarrik aski sortu dala uste dut. Idazpurutzat «Mixioetako apaizen eguna» zeraman.

«Eliza osoaren aziera eta bizia Erromatik neurtu eta zuzendu nai dituzte, beti-ere Erroma-giroko batasunean».

«Euskalerriko kristau-erria Erromatik, Paristik eta Madrildik zaitzen eta zuzentzen du Elizak».

Bi aitorpen oietek izan dira, zenbaitentzat, susmo eta ikara askoren iturri. Arrazoizko ikara? Ezetz uste dut nik. Nola-nai ere, ez da txantxetako arazoa.

—000—

Aspalditik ezaguna dudan apaiz batek, oraintxe lau-bost illabete esan zidana datorrit burua: «Ez geure akatsik arrotu! Besteek ere sobra egingo zigutek orin».

Alde batetik alaxe da. Izan ere, Elizaren barruko utsuneak eta apaiz-arteak akatsak, zertarako atera bear ditugu argitara?

Zertarako? Elizaren, apaizdiaren, kristauen aurka egiteko irrikaz dabilzaneei losintza egiteko? Aurkalariei jokua egiteko?

Ortarako ez, noski, jakina. Geuron buruei arrika ematea litzake ori. Lotarik ez eukitzea eta berarik ez litzake. Bururik ere eza adieraziko luke.

—000—

Basarritarren artean daramazkidan urteotan, beste gauza asko ez ezik, onako au ikasi dut: bestek neri esatea nai ez dudana, neronek aurrez esan. Gure nekazariak ainhietan esaten eta egiten dutena: «aurea artu».

Begiak itxeak ez garamazki iñora. Ez-ikusi egiteak ez du ezer konponitzen. Geuron buruei dana ondo dagoala sinistatzen eta gaitzakeria ere

na baten antzera joateko: irakasle-

ek, heziketa, beren ikusmodura —jakina, erabat harturik, eta ez alderdixto bat: heziketa osoaren izenean alegia, ber-haiek (irakasleek) duketen ikusmoduaren alderdixtoren bat, inoiz, isildu egin beharko dute— irakatsiko dute. Nahi eta ezko, beraz, sarritako har-eman jatorrak. Sintesiak bizi-ikusmodu jator bat lortzeko askoren artean, ez dira aski izango lau edo bost erregla, erre-zeta antzo. Errazena, noski, hori litzake: erreglamentu baten bidez heziara moldatu nahi izatea; baina, hori, hezurretaino sarturik daukagun legekeriazko kutsu bat besterik ez dugu; bizitza legepean ezartzerik ez dago. Sintesia hori ez datza, baten ikusmodua baztertu eta bestearena artean, ez; bataren eta bestearen ikusmoduetaz, bata eta bestearen aberastean baizik. Eginpide zaila, benetan: giro berri bat sortzea eskatzen duena, kezka eta arduraz bizitzea eskatzen duena, oten gabeko berritu nahi batean bizitzea eskatzen duena; gure pakkeria asko utzi, eta burrukan (arma berdineko burrukan, gero, eta ez, batzuek arrazoizkoetaz eta besteak nagusieria, dirukeria eta azpi-jokukoetaz) eta tira-biraka egiten den bake-bidean bideratuko gaituen jardunbidea.

Baina, bizitzea merezi duen zoria. Gauza handia bait dago jokuan:

a) Gizartearen eta Euskal Herriaren geroko nortasuna jokuan dago haurren heziketa hortan.

b) Gurasoen nortasuna ere bai, jokuan: haurra, gurasoen ispilu bait da.

c) Irakasleen nortasuna ere, jokuan dago arazo hortan: beren ari-ma ezartzen bait diete haurrei.

Ikastoletako prolema sakon sakonak, bide hontatik bakarrik —dirudi— dauka askapidea. Guraso askoren orain arteko seme-alaben heziketari buruzko alienazioa, horrela bakarrik bukatuko da. Irakasle askoren kezka ere, horrela hautsirena da: ez bait dakite askotan nundik jo heziketan.

(4'gn orrian jarraitzen du)

alaxe sisitarazi nai izatea, nere uestez, itsumena da.

Elizak, apaizkiok eta kristauok dana gaizki egin izan dugula esatea —eta ez da bat bakarra ori diotnik— geiegikeri izugarria da, zalan-tzarik gabe. Dana ondo egiña dagoala uste izatea ere, berriz, zearo itsu izatea litzake.

Zergatik ez artu erdiko bidea? Zergatik ez aztertu zeatz eta zorrotz, geiegikeriak eta itsumenak alde batenara utzi-ta?

Nai baldin badugu eta ez badugu, gero-eta geiago izango dira salaketa gogorak egingo dizkigutenak. Eta asiak dira. Añiñegi? Erre-suminduta? Geiegikeriaz? Asmo txarrez...?

Nere ustetan, «aurea artu» bear. Geurok barrutik ikusi aurrea geren akats eta utsuneak. Ez, noski, geuron auleriaz pozteko; ez geurok pozteko eta ez besterik poztu-erazteko. Aal dan bezain azkar sendabidea ipintzeko baizik, eta okerrak zuzentzeko.

—000—

Asieran aipaturiko idaz-lanaren inur-buruetara jo ezker, garbi dago elburua: asmo txarrik gabeko azterketa, zuri-une ta beltz-uneak bereiziaz, aldizkariaren neurrietara laburturik dagoalako, garbiegi ez baldin badago ere.

Euskalerriko Eliza berezirik, Euskal-eliza askaturik, Erromagandik etendako Elizarik ez dute adierazten idaz-lan oritako ez itz eta ez asmoek. Ni ziur nago ezezkoan.

Alde oriatik lasai egon ditezke, larritzeko biderik arkitu dutenek.

—000—

Eliza da, noski, tokian tokiko bihurtu bear duana; errialde bakoitzean bertakotu bear duana; erri baten eta bestearen bereizitasun ugarien neurrietara jartzekoa.

Eta ez batekoz beste. Erri bakoitzak bere oitura, izkuntza, jolas-kera, irizpide ta izakera dituaneez gero, Elizak ez ditu itoerazi bear; begirunez artu eta indartu egin bear ditu, baizik.

Arao au da garbiegi azaldu ez dana gaur artekoan. Ez dana gaizki egin dualako; baiñan ezta bete-betean ongi ere.

Eliz-batzar Nagusikoan bertan naiko nabarmen azaldu zuten aurrean geiegizkoa zala dana Erromatik antolatu eta zuzendu naia, Aukeran, Erromatik geiegizko berdintasunean bildu nai zituala Elizak lurbira guztiko erriak.

—000—

Bestalde, gaurko Estadu aundien tankera eta antz aundia dauka Eliza. Napoleon ezkerokoan beintzat, Estadu geienien joera eta jokabidea da, benetan baterakoi izatea: erri osoaren bizia uriburutik beera erabiltzeko joera, alegia, gaurko zenbait tresna lurretik urrutira gidatzen dituzten gisara.

Elizan ere izan du indarririk aski joera orrek. Leen geiago. Gero-eta erantzukizun geiago opa zaie Erromatik errialde bakoitzeko kristau-errii.

Alere, Erromatik beerako artu-eman eta loturen arteko gauzarik mingarriena, gaurko giroan, beste Estadu bat geiago bezela agertzen dala. Estaduek ba dituzte beren ordezkariak (enbajadoreak) elkarren artean. Eta Elizak ere bai bereak Estadu asko eta askotan, Eliz-barruko arazoetarako baiño geiago, erri-agintari nagusiekiko artu-emanetarako.

Sinismenezko eta maitasunezko elkarleen Elkarre dan Eliza, orra or beste maila bateko giroan, «diplomazi»-jokuan sarturik.

—000—

Au dana salatu nai zuan, nere iritzian, aipaturiko idaz-lanak; au dana, baiñan au bakarrik. Eta ez dut uste geiegizko aitorpen bildurgaririk dijonarik.

Garbitu bearrak garbitu, zuzentze-koak zuzendu eta izan gaitzela kristau guztiok bat, elkarrekin eta Erromarekin, «diplomazi» eta politika loturaz baiñon askoz areago, sinismen eta maitasun-lokarritz elkartu-ta.

ERDAL IDAZLE ZINTZO HORIEK

Ez da oraingo kontua. Hasi, aspaldi aspaldian hasi zen gure artean plaga hori. Orain hirurogei urte, Joanes Etxeberri Ziburuko Gari-baiez eta Etxabiez (biak gipuzkoar-rrak) burlatzen zen, «ezen zinenaz geroztik, Eskaldunak hek biak, Eskaraz behar zituzten, egin bere historiak». Geroago aita Larramendi sortu zitzaigun eta oraintsuago Pio Baroja (gipuzkoar jator eta finak biok ere). Bizkalan ere hainbat horrelako egon dira: Unamuno, Arana-Goiri, Azkue bera...

Unamunori barka lekikeo dena; euskaldun berria zen eta beti aitor-tu zuen bere gaztelazaletasuna haundiagoa zela bere euskaltzale-tasuna baino. Arana-Goiri ere zerbait desenkusa geniezakeo, literato gabe politikari eta propagandista baitzen. Azkue bedekinatua, eta mitifikatua, ez da hain garbi gertatzen. Hori ere Joanes Etxeberri Ziburukoaren burla ailegatzen zaio (zeñak mintzatu baitira erdaraz eskalduneez). Izan ere Azkuek hobe zukean bere gramatika eta hiztegi lanak Euskera hutsean egin balitu. Denbora berean Pompeu Fabrak eta beste katalanak katalan hutsez ari ziren dilijentki.

Zertarako dira erderazko liburu horiek Euskal gauzei buruz? Publi-ko gehiagorako izan daitezten, noski. Ederki, horretaz ez da zertaz Euskeraz idatzi behar. Arrazoi-a, benetako arrazoi-a, bestelakoa da. Orain arte ezkutuan edukitu dugu, tabu bat izan da aipatzea. Ba noa ni harria jaurtikitzera, inoren teila-tua kolpez hautsiko bada ere.

Erderaz idazten duten Euskal idaz-lea (izen hau merezi badu behintzat) ez da Euskeraz fidatzen bere esan nahia adierazteko. Ez da fidatzen Euskeraz, Euskera behar den moduan ezagutzea ez duelako eta okerreri batzuk ez ote diren arkitu-ko beldur delako. Batetik bere burua euskaldun bezela erakusten du, baina bestetik, zerbait esan nahi duenean, Euskeraren arkontara «hestuegian» erose egon ez eta, erderara jotzen du. Baina, hori bai, Euskerari eta euskaldunei buruz mintzatzuko zaiku. Horrekin nahiko duke bere burua euskalduntzat edukitzeko.

Ez dut uste aleman bat, oso li-buru ederrak egin arren erdaldun-nei eta erdarari buruz, sekula erdal idazletzat kontsideratua denik. Orobat esan behar dugu halako euskaldun «zintzo» eta erdaltza-leen kasuan.

Gure lotsagarriak hor daude hainbeste liburu, praktikan euskal-dun hutsek irakurri eta erabiltzen dituztenak, erderaz eginda, egileak erdaldunei amore eman nahi ziele-ko. Modu honetan, eta berriz diot gure lotsagarriak besterik ez dela, Euskal bibliografia gehitu eta handitu beharrean, erdal bibliogra-fia mardultzen ari dira. Gauza ku-rrosoa benetan! Ingeles edo ale-man batek, Euskal Herria ezagutu nahiz Euskera ikasten badu ere, ez du gure hizkuntza ezertarako gauza, eta erdera edo frantsesa ikasi behar du gure Herriari eta hizkuntzari buruz dauden liburuak (sarri askotan euskaldunek egi-nak!) irakurri ahal izateko. Eta bi-tartean Euskera bihotzez maitatzen dugula esaten dugu.

Unamunori ezetz biribilena eman nahi diogu eta mila haser-rez arpegira bota Euskera ba dela gai edozertaz mintzatzeko. Baina erderaz idazten segitzen gara arra-zoi horiek ere. Zein da proba ede-ragorik Unamunori arrazoi ematen diogula erderaz egitea bera baino? Erderaz oso ederki dakigu idazten, bai, eskola eduki dugu horretarako ere eta. Euskeraz ez dugu eskola-rik ukan. Ba dago bide bat eskola hartzeko, hau da, ikasten saiatzea, liburu zaharrak eta klasikoak ira-kurtea, herri ikasia (baserritar ja-tori eta zaharrak) entzutea. Baina hori kostatzen zaiku, ez dugu ho-rretarako astirik.

Baina hain euskaldun «zintzoak» diren asko, eta beraiek bezain zint-zoa ez izatearren ez noa izenik aipatzea, aski ezagunak dira eta, orain Euskal maisu bihurtu zaizki-

(4'gn orrian jarraitzen du)

Euskalerritik begira...

BIDELA-GUN GAIZTOA

Joan dan asteen, Europako Sortaldeko estatu sozialistak, hiru egunetan bilduak dituzte, Rusia Sortaldeko Alemania, Hungria, Bulgaria, Txekoslovakia, Polonia, Rumania ta Mongolia. Dirudienez, euren ekonomia sendotzeko ta osoagotzeko asmoetan dabilzkigu. Merkatu Batuaren antzeko elkarte bat sortu ta aurrera eramanez nahirik noski.

Lehen aipatutako estatuak bildu diralarik, Rusiak bere goi mallari eutsi nahi izan diola ez dago dudarik. Danak elkarte bat osatzen badute ere, estatu bakoitzaren askatasuna oso mugatua gelditzen dala argi ta garbi dakusgun zerbaite da.

Bestalde, herriaren arnas eta gogoa, ta agintarien pentsakera ta jokabidea oso desberdina gerta ditezke. Orainsu Txekoslovakian gertatuak, ta egun jaraitzen duena, herriaren ta agintarien arteko banaketa garbi asko daterkigu. Sozialistak, euren iraultza ta askatasuna lortzeko oso bide lagun eskasa aukeratu dute, ahula ta gaitztoa gañera.

Arrai handia txiki irentsi nahirik dabilkigu, hortarako askatasun iturria agortuarazi nahi dute diktaduraren legorteak bizia kenduaraziko dion esperantzan. Hasieran elkarturik, bidelagun, bide aldapsuan laguntzale jo bazuten ere, Rusiaren posturak besterik egiztatu du.

Nere iritziz, ez degu historia baño erakusle ta maixu hobeagorik, Europaren Sortaldean sumatzen deguna, onurakorra litzaziguke euskaldunori ere.

Bakarka ta bakoitzari dagokion bidetik jarraitzea lanean hasi baño lehen lur jota gelditzea bezelatsu da. Mendi bateruntz garamazkin bidea aldapsua bada, eskalada baten beharrez arkitzen diranean, danak lokarri batez elkarturik, pauso berdina emanaz behetik gorantz dijoazkigu. Bainan arren, gidari edo aurrea gogo txarrez badijoa edo taldeari begiratzen ez badio, berehala amildu ditezke guztiok. Rusiak bere opillari su eman besterik ez du egin.

Pamili bat gaxoaldi edo erasoaldi batek menperatzen duanean, danak sakabanatzen baditu, danak berriro elkartzea izango da lehenengo lana, ta pamili barruko arazoak konpontzeko besteen esperantzan ezin ditezke inolaz ere egon.

Txekoslovakia, Hungria, t.a. Rusiarekin elkartuaz nolabaiteko iraultza egiña dute, bainan ez egizkoa. Izan ere, egungo muga barruan konformismo postura batean irautea, iraultzari uko egitea ber-bera dezute. Ez dute askatasunik, ezta benetan osatzeko giro onik arkituko.

Euskal langillea goratu behar dala ta, bere egoerari dinamika bat eman behar zaiola ta, begiratzen al diogu bere bidelagunak zeintzuk ditugun? Mendi gallurrera irixterakoan, ez ote gaituzte lokarrian zintzilikaturik utziko? Pamiliaren, herriaren elkartasuna desegin lezaken pausorik onartu ahal genezake? Orain artean besterik erakutsi ahal digute? Pamili arteko prolema konpondu, ta gaitzak sendatu ondoren besteekiko haremanak sendagoak lirake ezpairik gabe.

Historia, historia, ez degu neurtzen zeure balorea, kanpoari begira bañon geu elkartzea hobea.

Horrelakorik aiatu ezkerro, burges hitza zapla jaurtiko dizute. Ez gaitzela xinplista izan.

Lehenago ere aipatzen genduan, herri bakoitzak bere bidea arkitu beza, berari dagokion iraultza, behetik goraino nola, erein ta ongarriratu beza, berak babesten duan lurak bere fruituz ongarriratu bedi.

Bidea luzea, neketsua ta gogorra dala ez degu ukatzen. Geure oñak larrartean zauritzen diran garaiean, ez dezagula bidelagun arrotzik amestu, geure arteko elkartasuna degu laguntzalerik onena.

Bestalde, gu bezelatsu daudekin pamiliakin elkartu gindezke, ta guztiontzat aize osasungarria jabetuko da herrialde guztietan.

Utikan, bada, bidelagun gaitztoa.

MIKEL UGALDE

IKASTOLAK...

(3'gn orrialdean asiera)

Pedagojiaren aldetik, ez litzake eder izango, ez irakasleen kolokabide hori, ez-eta ikastolan gauza bat erakutsi eta etxean edo elizan beste bat, ez-eta ikastolan bat eta etxean ezer ez. Haurrak segunran-tzi gehiago —berdintasun gehiago, beraz— nahi du larriengandik. Pluralismoaren aberastasunez gozatze-ko eta baliatzeko, helduago izan behar du batek.

Gure gurasok ba zekiten zer ari ziren, haurrei eman beharrezko janaria ber-haiek aurrez ahoan goxatzen zutenean; gaur, hori baino hijiene bidezko era egokiagorik erabili beharko dugu, noski. Baina, eskutartean darabilkigun arazo honi buruz, ba du jardunbide hark erakuspen jatorrik, batez ere, guraso eta irakasleentzat.

DIONISIO AMUNDARAIN

ERDAL IDAZLE...

(3'gn orrialdean asiera)

gu. Inoiz susma ezin zitekean aitareria batez kontseilu onak ematen hasiak dira. Orain, beraiek, beren liburu guzti guztiak erdera hutsen argitaratu dituztenak Euskeraz nola idatzi behar dugun gazteok predikatzen hasi dira. Bata-suna nola moldatu ere beraiek dakite ederkienik. Jakina, berauentzat Pio Baroja, euskeraz deusik idatzi ez zuen idazle hura oso euskaldun bikaina zen eta orain euskera hutsean, ondo edo txarto baina euskeraz, idazten duten gazte batzuk, ordea, oso erdalitzale porrotatuak.

Ba diot, eta inork minik hartzen badu ez dezala pentsa bakeske joanen natzaiola, erderaz ari diren liburuigile horiek ez direla euskaldun idazle, baizik eta erdal idazle.

XABIER KINTANAK

BURNIGILLEEN KON-BENIOA DALA TA

(Mikel Ugaldek konbenioari buruz emandako berriak osoagotu nairik idazki au bidali digute)

Konbenioa izenpetu baño leen, Burnigilleen Konbenioa Gipuzkoarako estudiantzako eraturako Batzorde-tik, lau batzarkideek euren utziera edo dimisioa agertarazi dute. Eta gauzak diran bezela ezagutu deza-zuten idazki au izenpetzen degu.

Idazki onen bidez, orain artean izan ditugun karguak utzirik dimisioa aurkeztu degula adierazi nai dizuegu, eta Probintziko Sindikatoan Sozial batzordeak daraman konbenioaren eztabaidatik aldegin degula alegia. Kargu auetarako zuen auke-ramenari eskerrak iritzi gñan, ta, orain, gure jokabidearen berri ematera beartuak arkitzen gaituzte.

Gure erabakiaren berri, Gipuzkoa guztiko langille metalurjikoak jakin dezatela nai degu, izan ere egun erabakitzen ari dana, bete-be-tean dagokie.

Karguak uzten baditugu utzi, batez ere zuek gogo ori erakutsi de-zutelako da ain zuzen. Langille ar-tean zabalduko gaidekizunak, kon-dizio auetan konbenioa ontzat ezin eman ditekela erakutsi izan digu-zute, ta orregatik ez ditugu inolaz ere onartu ugazabak eskeinitako kondizioak.

Bestalde, Sozial Batzordeak artu-tako erabakiakin nola ados ez gau-den bertan jarraitzea ez degu uste gizelegez ta demokraziz jotatzea da-nik, konbenioa izenpetzea erabaki baizan, amairu boto alde ta amar aurka zituellarik.

Gauzak orrela daudelarik, dimiti-tu, karguak utzi beste erremediorik ez degula pentsatzen degu, puesto oriek beste persona batzuek bete di-zaten, ta Sozial Batzordearen gogo-a jarraitu dezaten.

Gure iritziz, Sozial Batzordeak, azken urte auetan jarraitutako bi-deari utziaz beste bati ekin dio.

Uskeri batzuek baño ez dizkigute eskeintzen, eta 80.000 langilletik gutxi batzuek besterik ez dute e-zeren aurrerapenik nabaituko. Bitar-tean, beste bi urtetan, gutxienez, sin-dikal eskubideen eta lan orduak gutxitzearen eskabideak atzeratuko dira.

Ain garrantzi aundiko gauza iza-nik, bakoitzak ondo pentsatu eta ol-doztutako erabakia artu duan us-tean gaude, ta kontzientziak agindu dion eran jakatu dala ere sinisten degu.

Gure iritziz, konbenioa izenpetzen bada batez ere, Sozial Batzordeak, emandeko pausoen atzerakada an-dia egingo dualakoan gaude, Langi-llediarenean irrerapenarako kaltegar-ria.

Ez degu orrelakoaren eragile be-zela agertu nai, ta Sozial Batzor-dearen barruan pentsakerak ain des-berdina izanik, batez ere sindikal eskubideak dirala ta... gure iraupe-nak ez du sentidurik. Danak elkar-turik gauzak eskuratzea zaila bada, orrela erdibiturik ezertxo ere lortuko ez degulakoan gaude, ta orregatik dimititu degu.

Sozial Batzordearen Leendakaria

VICTORIANO ARRAZOLA

Sozial Batzordearen
Leendakari-Urrerengoa

JOSE MANUEL SUSPERREGUI

Maaikoak

VICTOR BONET

JOSE M. OLAZABAL

Oarra. Idazki au beste bost maa-koak, suplenteak, ontzat eman dute. Beraz konbenioa zortzi lagunek izen-petu dute, bost batzarkide ziranak,

eta beste iru ordezeko edo suplen-teak. Janera jo ta emezortzi nola diran. Balta dana azken billerara etzan agertu.

1970 gn. Apirillaren 21 an

Avda. del Gral. Franco, 13
Urrut. 85 12 85

ZARAUTZ

Kabi berria dezute?

Ederkil

Osatu nai dezute?

Atozte, konponduko

gera-ta

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak

Ongarri ta abonoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 21

ZARAUTZ

HERRI-EKINTZAREN ALDE

LAN-SARI GORATUEN
PREMIA ETA INDARRA

LAN-SARIA-ren estrategia indarra, gaurregun eta hemen, zenbaterainokoa den, ahalik bizikien adierazi nahi nuke. Ez, haatik, idatzi hutsaren ezereztasunean gelditzeko; ezta ere irakur arin baten iragaitzean uzteko. Gaurkoz, gure herriarentzat, estrategia-faktore nagusienetakoa danez gero, lan-sariaren alde eta saiets oro aztertu eta kritikatu, eta teoriku-praktikatik praktiku-ekintzara orain bertan eramateko baizik.

LAN-SARI GORATUEN
DIALETIKA

Gure herri-ekonomiak, premiaz, lan-sari goratuak eskatzen ditu. Ez bakarrik industriaren eta ekonomia-aren eragingarri direlako, baizik, nagusiki, herritasunaren eusle egin- kor bilaka ditezkealako.

Ezin garbiago dago, azterketa hau herriaren maillan egingo dugula, hots, gure herriaren eboluzioari eta aurrerapenari begiraturik. Ez gura enpresa pribatuaren interes eta muga hesien barruan kokatzen. Horregatik, esakun famatu hura alde- rantziz ezarriaz, «herri ongari bi- laka daiteke luzarora, epe labu- rrean zenbait lantegi pribaturentzat galera dana».

Kapitalismoaren soera hertsian, lantariak goratzea ondandendi bihur ditzakeala, esan komuna da. Kostu aldetik, soilik, begiratzen bait dio kapitalistak lantariari. Lantariaren batera kostuak ere gora, prezioak airtza; hara, entzungo duzu, lantari- egiazkoak edo errealeak, berriro lehengo mailletara. Koiunturazko epe laburrean, ez dago ukatzerik hori horrelaxe gerta daitekeanik. Are zeatzago, inflazio denboran, merkatua antsiatsu dagoenean, lan- sari goralpenak abiatzen ailtzatzen ditu prezioak.

Bainan, luzarora begiraturik eta in- flazioaren ondoko beheraldia kon- tuan edukiz, zera dakusgu: langi- lliedak erdiets dezakeala bai lan- sari mailari eustea, bai lantokiak gutxitzen ez uztea. Bide hontatik, lantari goratuak kostu egitura al- darazten du eta produzio funtzioa eraberriarazten.

Industria kapitalistak lan-indarra prezio behean eros dezakenean, ez du kapital tekniku aurreratua era- biltzeko premiarik ikusten. Lan- sariak gora heldu direnean, alabaina, relazio dialektikoa sortzen da lan- indarra eta kapitalaren artean. Al- de batetik, lantariak gora daude- nean, kapital eraberritua eta gares- tia erabiltzea aurrerabide ditzake, produktoa kostu beheragoan sortu ditzakealarik. Beste aldetik, aldiz, makinaria eta tresneria garestietaz oraindik industria zeoro berriak baliatzen diralarik, kapital tekniku honek lan-indarraren egitura orga- nikoa eraldatzen bide du. Hau da, kapital atzeratuak eskulan bakuna eta merkea eskatzen du; kapital

berienak, langille prestatu eta jakitun- en premia dauka.

LAN-ESKASARIK EZ DAKARTE

Horra, bada, lantariak goratu- z eta kapital eraberrikuntzaren bitar- tekotasunez, peoi gutxiagoren be- harra eta langille ornituagoen pre- mia. Produktibitatea goratzen ha- siko da, kanpotik hainbeste peoi ekartzeko premiaren ez da izanen eta eusko-semeak, lanbide-ikaste- txe, injinadore, ikasgu eta Unibersi- dadeetan, presiatzen ari direnek, geure herrian, atzeratuta gabe, lantokia aurkitzeko aldartea izanen dute.

Esango da, anitz lantegi estuasun- etan aurkituko lirakeala; besteek krak eta porrot egingo lutekeela; laneza eta pobrezia hedatuko litza- keala...

Lantari goratuaren ekintza eten gabe, derrigorrez, joka behar du- gula diogunean, bixtan dago, luzea dela estrategia, ez hillabete bizpai- rukoa. Lan-indarraren saria maillaz mailla gora eraman arren, anitz lantegik porrot egingen duala? Mar- jinazko lantegiek porrot egitea pre- miazkoa dela, esan behar da, herri ekonomia akitu baizik egiten ez du- tenez gero. Ez esan, ordea, bide horretatik laneza ditzekeanik, zeoro alderantziz gertatuko bait da.

HOGI-TA-HAMAR MILLA IKASLE

Lantegi eraberrituek, derrigorrez haundiagoak eta zabalagoak izan zabalagoak izan behar dutelarik, be- renganatuak dituzte beste lantegi marjinazkoen zenbait langille. Fa- milia bakoitzaren errentak, bestal- de, erosmen-ahal haundiagoa izan- go duanez, gastu osoaren gorape- nak, beste merkatukari berri ugari eta onak produzitza bultzatzen du produzio-sistema osoa.

Ez dugu une batean ere ahaztu behar, gure gazterientzat, gure Herrian, lana eta lan-postuak sor- tea, arlo beltza nabari dela, orain- go ekonomia-aren eboluzio eta abia- duran. Hogei-ta-hamar mila gazte ikasle daude, gaurregui, Gipuzkoan, Erdi-maillako irakaskintzan. Gazteria ezin dugu, inñolaz ere, hemen lanik gabe utzi. Ondandendi gorria gurea kanpotik peoiak erakarri eta gure herrikide, euskotar lan-indar pre- statua, kanporat esportatzea.

Benaz jabetzeko ordua dugu, or- du hau. Azter ongi, kritika zoli, baiñan hara hemen oraintxerako ekintza praktikoa bat: guziok aha- legin beteak egin lan-sariak gora bul- tzatzen.

Nork eskatuko du, beste premia, arazo, arlo eta kontrazio sakonik ere badugunik Nork ez daki ekin- tza bide anitz dela haiekiko?

Halaz ere, hemen aldarrikatzen dugun ekintza bidea, gaurregun- go koiunturan eta sisteman, utz-ezief- koa, ezin-bestekoa, berandutu-ezifia dugu.

GURUTZ ANSOLA

C.F.D.T.-ren XXXV-garren bilkura nagusia

C.F.D.T. (Confédération Française des Travailleurs), gorakada haundia egin duan sindikatoa da, azkeneko urteotan, batez ere 1968 ezkeror.

Benetan garrantzi handikoa deri- zat hil honen 6-tik 10-era C.F.D.T. ekizan duan bilkura.

Holakoak hiru urtetan behin izan- ten ditu. Oraingo hau, planteatu ditun problemak planteatuta eta planteatu dituan bezala planteatu- ta, ez da txantxetako izan. Askotan ez dugu ikusiko holako bilku- rari.

Lau arazo edo problema izan di- ra aztertutik nahiz eta behar bezala jorratuak ez izan.

Bat, bere barneko egitura pro- blema; bi, diru edo finantziarioa- rena; hiru, azkeneko hiru urte haue- tako jokaera eta C.F.D.T.-ren hel- buru eta estrateji problema.

Hemen azkeneko puntu honetaz arituko naiz guretzat interesgarri- goa dalako ustetan. C.F.D.T.-ek uko egiten dio eta gogor gainera gi- zarte kapitalistari. Guk bizi dugun —nahi ala ez— gizarte hau, za- paltzaile, gizonaren puskatzaile da- la, argi agertzen da bilkura hone- tarako gertutu diran lanetan. Gi- zarte honek bai ditu hanitz bide eta modu gizona zantpatuta eduki- tzeo: propagandak, eskolak, Uni- bersidadeak, nagusi diren klaseen ideologia edo pentsakera zabaltzen dute. Agintariak eta sistema poli- tikoek represio eginkizuna dute be- rengan. Beren helburua, irabazia beti berritu dedin, gero ta gehiago produzitzea besterik ez da. Ondor- ioak garbi dagoz: desberdintasuna gizonen artean, desberdintasuna he- rrien artean, desberdintasuna in- dustri adarren artean, lantegien ar- tean, hots, gizona zantpatua.

Gizarte berri bat behar da. Gi- zarte sozialista bat behar da. Bai- nan ez nola nahikoa.

«Autojestioa», «Produktzio inda- rren gizaritearen jabetzea» eta «De- mokrazizko planifikazioa» dira bere hiru alderdi bereziak. Demokraziz- ko gizarite sozialista nahi dute, ba- koitzaren eta gizarite osoaren es- kubideak ondo uztartuta izanen di- ren sistema bat.

Hortarakotz, bideak eta pausoak markatu behar eta Frantziako Lan- gile Demokratikaren Elkartek honek «klase burruken estrateji bat» proposatzen du.

Agintaritzak lortu behar da. Bai- ñan nola? Langileak gizarite proble- metaz jabetu araziaz eta «herriko indarrak» mugituaz. Beraz, gizarite sozialista batera irixteko herriko indarrak mugitu behar dira eta agintaritzak Estatu mailan lotu. Ho- nek, berehala, sindikato arteko eta sindikato eta partidu politiko ar- teko arazoa planteatzen du. Egoera tristea izanik, Frantziako C.F.D.T.-ek sindikatoak, ekintza neurrian bada ere, elkartzea nahi luke; partidu eta sindikatu arteko hartuemanak gero ta ugariago izan ditezela es- katzen du, bakoitzak bere norta- suna gordeaz, lana elkarrekin egin dezaten, gizarite sozialista lortzeko.

Frantziako bakarrik ezin ditzake egin ordea. Denok ahaletindu be- har dugu, dezakegun neurrian, mun- du guzian gizarite sozialista ezar- tzen.

Hara hitz gutxitan, orain arte be- re buru izan den Jeanson jaunak presentatuta bilkura nagusiak onar- tu dituan helburu eta bideak (% 64,5).

Gehienek onhartu arren, ikusten dala bezala, hanitz bait dira bete betean programa honekin ados ez dagoenak. Bi joera agertzen dira. Bata «demokrazizko Planifikazioan batez ere arduratzen dana. Hiru al- derdiak: «Autojestioa, Produziozko indarren jabetzea eta Demokraziz- ko Planifikazioa» ezin ditzake maila berdinean ipini, kapitalismoa auziaz sozialismoa sortzea nahi da- nean.

Autojestioa e da giltzarri, ez bi- de, kapitalismoa puskatzeko. Zer balio du lantegietan langileen «jes- tioa» ezartzea inbersioak zenbat eta nola egin burgesiaren eskue- tan baldin ba dira? Ezin ditzekela sozialismotik sortu, lehenik banka- etxeak, kreditoak eta industri gar- rantzisuak nazioanlizatzen ez ba dira, garbiago agertu behar da. Bu- rruka ezin ditzake lantegi neurritza- ra hetsi.

Inbersioen jabe izateak eragiten du dena. Autojestioa onhartzen du- gu bainan ez bide bezala sozia- lismoaren bukaera edo heltze be- zela baizik.

Beste joera, gogorrakoa da. Kla- se burruka beste taldeak baino ge- hiago aitatzen du.

«Nahiala ez klase burruka baten menpean bizi gera. Burruka hau guk irabazi behar dugu».

«C.F.D.T.-ri dagokio benetako sin- dikato iraultzaile izanik, Indarren arteko hartuemanak gogortuaz, bur- gesia iraultzea, langile klaseak agin- taritza har dezan».

Zer balio du inbersioen jabe izate- ak, lantegietako nagusiak eskuak libre badituzte?

Puskaketa bat sortu behar da. Elektzio bidea ez da bide bakarra eta bereziarena ere.

Egunero egin behar du burruka langile klaseak. Azpitik gora etorri behar dute erabaki eta iritziek. «Baseak» du indarra. «Sindikato bu- rrukalari bat nahi dugu».

Joera honen alde zirenak ondo zekiten «maioririk» etzutela lortu- ko. Beren gogoak, bilkuran gauzak garbi agertzea zen. Jendeak eza- gutu eta diskutitu zezala beren pro- grama.

Dena dela, % 26,7-k beren alde botatu zuten eta ez da gutxi, ne- hork uste baiño gehiago bait da.

Eztabaida izugarri interesgarria dala nehor ezin du ukatu. Gizarite berri bat eratu nahi izatea, bere alderdiak ondo ikusi nahi izatea, hortarakotz behar diren bideak markatzea, denoi zuzen edo zearka barne barnean ukitzen dizkigun problemak dira.

Bestalde eztabaida hau demokra- zi baten adierazle egokia zaigu. Izan ere, C.F.D.T.-ren bakarrik ger- tatu zitezkeen Frantziako beste sin- dikato eta erakunde politikoak ba- daikate zer ikasia. Langile elkartek honek bildurrik ez dio eztabaidari. Bakoitzak bere iritzia garbi ager- tu dezake. Ez dago dogmakeri itxi bati itsasia, zenbait erakunde be- zala. Eta ez pentsa kanpora begira jardun beharrik dagonik. Etxean ere baditugu zer eta nun ikasia, dute- nak nahi baldin badute behintzat. Sozialismoa demokraziarekin uztar- tu ditzekela ederki erakusten digu bere barneko bizitza kementsu hor- ri begiratzen ba diogu.

Bainan hau ez da aski. Bilkura baten helburuak, bideak ikusten eta azaltzen saiatu behar du. Hori der- riorrezkoa da. Zer gertatuko da hor gelditzen bada? Haizeak dar- mazkian hitzak besterik ez lirake izango. Helburu eta bide hoiek lan- gile klase eta herriari zabaldu be- har zaizkio. Hemen dago kakoa!

Gauza egokiak esan dezake eta analisis egokiak egin ere bai era- kunde baten mahai-buruak, bainan zertarako dira hoiek danak erakun- de hortako afiliatu xeheak eta her- ri xeheak ulertzen ez badio? Eta C.F.D.T. arrisku hontantxe eror di- teke. Eta erakunde batek ez du fi- tsik balio herri xehearen proble- mei erantzuten ez ba die.

Langile erakunde batek langile konzientzia zer neurritakoa dan go- goan izan behar du.

Eta Frantziako langile klasea eta herri xehea oraindik iraultza kon- zientzirik ez duala denentzat garbi dago. Eguneroko problemarekin da- go itsutua.

Egoera lata batetan erkiten da C.F.D.T. Asmatuko ahal du edo ho- beto esateko jakingo ahal du egu- neroko araoei erantuten? Jakingo ahal du eguneroko arazoei eran- tzuten? Jakingo ahal du eguneroko arazoei erantzunez langile konzient- zia indatzen eta azkartzen, gizarite berri bat sortarazteko?

Hortan datza bere etorkizuna. **JUAN GOROSABEL**

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

BONBOITEGIA
BEZUZAK

Lor

IGANDE TA JAIEGUNETAN IRIKIA
DONOSTIA

Hnos. Iturrino, 22
Urrutizkifia: 1 94 15

FAGOR

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek
oztuko du berela

NAZIO-ARTEKO TEATRO JAIALDIA

Garaiz, emen bertan, eman genduen jaialdi onen berri. Esandako egunetan, Maiatzaren 4'etik 11'ra aste osoan antzezkiak, itzaldi ta billerak egin zituzten.

Ez daukagu xeetasun geiegitan sartzeko astirik ez da ere Jaialdia nola joan zan zeatz aztertzeo, Barzelonako «ELS JOGLARS» taldea, izan omen zan entzun dugunez, jendearen gogozkoena. Agertu zituzten «EL JOC» irudiak txalotuz gaiñera, leenengo saria ondo merezia. Zorionak gure adiskide katalanei!

Bestalde, bere buruaren jabe izan nai duan Teatro independiente orren urratsak jarraitzea ez da erraz. Be-toeik ba al dakite nundik nora da-biltzan?

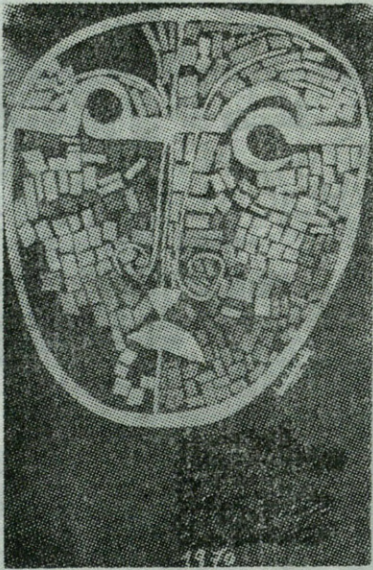
Aien bideak ez dirala Euskal tea-troarentzat egokienak esan bear du-gu, oso-osoa ez beintzat. Azken 40 urteotan Teatro-mota asko sortu da. Brechten Epiko-Teatro'tik asi-ta, EXISTENZIALISMOA jo zuan; «ABSURDOZKO-TEATRO» aldrebe-sa» etorri zan ondoren. ASARRE-TEATROA, protestakoa, «DOKU-MENTALA», «HAPPENING» dalakoa, abar eta abar... Naaspilla ortatik gauzak bat bakarrik garbi atera ge-nezake:

Teatro berrizale ortan Itzak, go-gaiak, literaturak indarra galtzen duala eta ordezkari, iminzio, zi-miko, oi, ots karraxi, korputzaren igiera ta nabarmenkeriak nagusi-zen dirala. Plastica jokua omen da au, bai noski, zirkokoa geiago Es-piritu ta gogoetazkoa baiño.

Antonin Artaud frantsesak, ero-etxe batean il zanak Teatro «AN-KERRARI» asiera eman zion orain berrogei urte. Gaur egun Gro-towski polonitarra jarraitzaile ate-ra zaio ta «TEATRO-LIVING» ez da-bil urrutit. Billuskeria zantarra, bor-txakeria, mintzairaen ederra ta si-kolojoaren aurretik.

Ez dugu esango Teatro berrian guzia txarra danik. Teknika alde-tik zerbaiz erakusten digu: geiegiz-ko erretorika baztertua, bizitasun ta egia teatro-jokuan sartzea, kan-poko eguratsa, arnasa berri bat be-ra bada... Ez dago gaizki ere, an-tezleri ta ikusleen arteko tarte gutxitzea. Guziok joku-lagun egin nai gaituzte. Madrident argitara-zen dan «PRIMER ACTO» aldizka-rian eta beste paper eta liburuetan Teatro-berri orren gora-beerak ira-kurri ditezke.

Guzia ez aintzat artuagatik eus-

kal-teatro zaleok gauza asko ikasi dezakegula esan bearra dago. An-tezelarien joku ta itxura; irudiak jendearen aurrean nola aurkeztu; bakoitzaren arloa nola mintza ta esan; ibilkera ta mugimenduak giar-zen jakin moteltasuna zapaldurik.

Gauza bitxiena da teatro berri zaleok, uste gabe aspaldiko Farsa-ren antzibideak artzen dituztela. Euskal-Erriko Pastural eta Asto Las-teren itxura ematen diela. Ez dago esan gabe utzerik Donostian azal-du diran zenbait talderen jardunak lotsagarritzat jo ditezke. Batzuei agerpena egitea galerazi zieten.

Bari'ko italiarraren agerpena gaiz-ki artua izan zan. Eta azkenik Roy Hart ingles marriariel isil arazi egin zien eta Teatro zaarrea iskan-bille sortu zan. Izan ere «Teatro Living» ta antzeko ikusgarri motak likiskeri utsean bukatzen dira.

Ez da arritzekoa «Paradise Now (Pardisua orain)» agertzera joanda-koan New-York'tik ostikoka bida-lik izatea. Ez dituzte artu nai izan ez Frantzia eta ez Erroman ere.

Kapitalismoaren jauntxokeriaz?... Ez noski, Rusia eta Txinan asko-zaz gauza txukunagoak ikusten di-ra ta beste teatro era bat ari dira indartzen.

Beraz dalako «TEATRO LIVING» ori «TEOTRA ZIKING» obeto deitua legoke eta ez dugu orren bearrik gure artean.

A. M. L.

OAR SORTA

40. «KARMEL»

Isilik egon jaku «Karmel» azkenengo urteotan.

Euskal-erri guztian irakurtzen dan aldizkaria da au, Bizkai aldean batez be.

1951-tik 1962-ra bizi izan zan «Karmel» izenagaz.

Zortzi urtetan isilik gero. Tamala!

«Emen gaukazuz, irakurle, barriro be zugaz izketan», diñosku zuzen-darritza barriak.

Bai, eta ongi etorria izan zaitez barriro be «Karmel»! Azken bako-bizitza opa deusugu, urteak ziar, euskeraren eta Euskal-erriaren onerako.

Larogei ta amasei orrialde deuko z zenbake onek.

121'garren zenbakia da oraingo au. Irugarren Aroa dala diño bertan. Iruillebeterakoa da: Urtean lau zenbake agertuko dira.

Euskal-erriko Karmeldarrak dira beren jabe.

Etxeberrita' Benito Aitak egiten dau zuzendari orain.

Leen zuzendari izan zan Aita lagoba Onaindia da orain aldizkari onen banatzaile. Larreako komentuan bizi da gaur.

Arteaga'tar Lon, Beiztegi'tar Jon, Garmendia'tar Karmel eta Garita-onandia'tar dira onulariak.

Bilbao «Gráficas Bilbao» irar-txean irartzen dabe.

Ona emen oraingo zenbakian (1-1970-koan) idazten dabeenak:

O.,
M. P. Baraiazarra,
Igotz,
A. Goiria,
Muniozguren,
Errandonea,
S. B.,
Zarate Mikel,
Gaztañaga'r Jexux,
Gurrutxaga,
A. O.,
Agerre'ko Balentin,
Luis Baraiazarra,

Puxana,
B. Gandiaga,
Aurratiz,
Eusebio Erkiaga,
B.,
Bizkargi,
Garmendia,
A. Zubikarai,
Aurre-Aspiz,
A. Baseta,
Garitaonandia'tar Gotzon,
Aixola,
Ubitza
eta Kepe.

Garitaonandia'k itzuli dau Papini. Vintila Horia be itzultzen da; biur-tzailearen izenik ez da agertzen.

ARRIURDIN

ARRASATEKO GAZTERIA BIZI DA

Mondragoiko Gazteriak, bere DA-NOK izeneko Jakintza-Saillaren bi-tartez, ARGAZKI-LEIAKETA bat era-tu du. Ortarako, SUCD-Batzordeak laguntzen dio.

Leiaketa ontara agertu ditezke, Bizkai, Araba, Gipuzko ta Nafa-rroako argazki-zale guziak. Argaz-kiaren neurriak: 18 x 24 ta 24 x 30 zentimetrotakoak izan bearko dute. Ta argazkiak, Arrasateko erriari da-gozkionak.

Dituzuen argazkiak, zuzenbide on-tara bialdu: DANOK - Alday, 7 - bajo. MONDRAGON - (Guipúzcoa). Ekainaren 11'rarte da bialtzeko epea. Sariak, auek iango dira: 1.ª 3.500 pta. eta Sarigailua. 2.ª 2.500 pta. eta Sarigailua. 3.ª 1.500 pta. 4.ª 1.000 pta. 5.ª 700 pta.

Erabakiak, ekainaren 20'garrenean jakin-araziko dituzte ta Maaiburu-

koak, Gipuzkoako Argazki-Elkarteko gizon aituak izango dira.

Sariok, ekainaren 29'garrenean zabalduko dira, Erriko Etxean. Bi-tartean, ekainaren 23'tik 29'rarte, Erriko Etxean agiri egongo dira aurkeztutako lan guziak.

Mondragoi zaarreko argazkiak, etxetako armariak, eta jakingarri liraken beste erakusgarri guziak sartu ditezke leiaketa ontan.

Mondagoeko gazteek gure txalo-ak merezi dituzte, ekintza bizi orre-gatik. Gure errietan galtzeko aris-kuan dauzkagun oroitza zaarrak, onela bizi ta iraun-arazi ditezke ederkien. Uskerietan denbora gal-tzen duten gazteak, beren burua jatzeko ta gure jakintza bideak abe-rasteko, ederki letorke beste errie-tan ere, onelako ekintzak burutzea.

Artearen Eginkizuna

Artearen eginkizuna sortzailea da. Ez kopiatzea. Eta, Oteizak behin eskribitu zuen bezala, arteak ez du inor edukatzen, baizik eta artea apreziatzeko eta artearen aurrean be-girada jakintsu batekin egon ahal izateko, aurretik edukatua egon be-har da. Beste gauza guzietarako be-zala. Sensibilidadea ta adimena pres-tu eduki bear dira artistaren lana goza eta juzga izateko. Bai liburu baten aurrean, bai koadro baten aurrean, bai filmabaten imajinan aurrean, kri-terio pixar batekin jarria bear du

ikusleak halakoxe konprenditu nahi batekin. Gero, postura honi eske-rrak eta artistaren lanak bere sensi-bilidadean sortuko dituen kezka eta kontradikzioen bidez, bere hasierako jakitea eta ulertzea zabaldu eta sa-kondu egingo dira, eta artistak sor-tze ndituen formen aurrean ez da aurrerantzean arrotz bat edo etsai bat bezala aurkituko.

Artista bat ez da «pedagogo» bat. Artearen edertasuna ez dago «esan nahiean» bakarrik; baizik eta esan-hai horrek edo, hobeto esateko, ar-tistaren barne-mundu horrek, forma batzuetan eta forma batzuen inda-rraren eta edertasunaren bitartez har-tu bear duen izakera eta kanpo-txuran. Bestela ez da artea izango, beste edozer gauza baizik.

Baina, era berean, artista bat ez da izaki berezi edo aparta bat. Be-rezia da, bai, baina ez izaki mi-tikoen berezitasunarekin. Artista bat, hain xuxen, gu guziok bezalako he-zurrezko eta haragizko gizon edo emakume bat da, gu bezala sozie-dadeko ordenazio batean indarret sartua, histori momentu batean eta-rria, frustrazioz josia, ekonomia eta politiko esturktura batzuen obrak eta graziz presionatua eta bizi molde batzuetara behartua. Eta, azkenik, herri baten barruan sortua eta he-rrir horren gorabeheren kontestoa bere nortasuna eta askatasuna adie-raztera eta osatzera obligatua.

Orduan, artista baten suertea edo desgrazia, bere berezitasuna adiraz-ten duen seinalea, sensibilidade be-rezi batean dago, lehen esan ditudan forma haietan bere izakera expre-satzeko ahalmenean. Eta, hortik kan-pora, artista bat, naiz handiena naiz eskasena, beste edozein pertsona be-zalakoa da, bere edertasun eta mi-xeria guziekin.

E. A.

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

DONOSTI

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIETATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 12 0 65

DONOSTIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena,

JABON LAGARTO!

Bai Onenak!

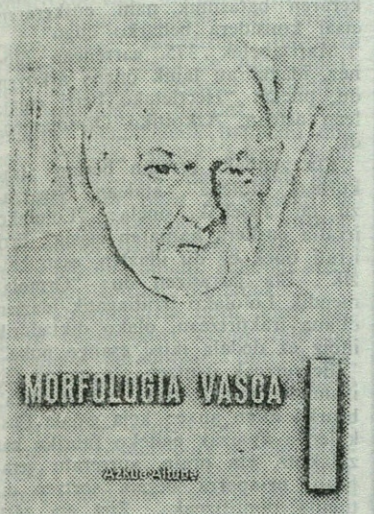
Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Ez Merkenak

Liburuak

AZKUEREN "IZTEGIA" TA
"EUSKAL-MORFOLOGIA"

MORFOLOGIA VASCA

AZKUE-1970

Azkue Jauna, edozein aldetatik, gizon aundia da: bai gorpuzteaz, bai gogoz, bai kemenez, bai lan-aalegi-ñez. Burutu zituan lanak arnasaldi luzeak danak. Batez ere, Iztegia, Euskal kantu sorta, Morfologia ta Euskalerriaren Yakinza. Jainkoak bizi luzea eman bazion ere (1864-1951), larogei ta zazpi urte, nornai aritutzeko moduzko lanak utzi zizkigun. «Zetarako gura eteditu gure abadeak gauzatxuok», esan oi zien bere amatxo mundakarrak Azkueren arabei, seme jakintsuak bere ezpaitatik ainbeste ta ainbeste itz, esatera, kontu ta kanta, eten gabe jasozten ari zanean. Euskalerriak bai ote daki «zetarako»?

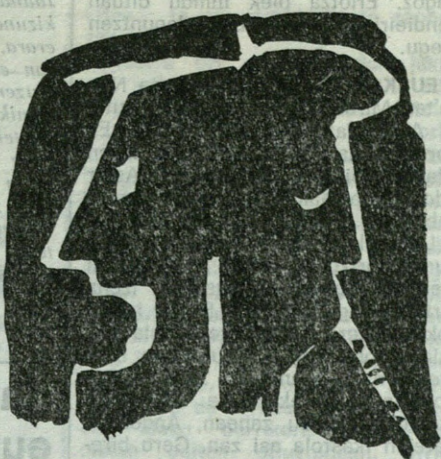
Gorago aipatu ditudan lau liburu oietatik, leenengo iruak genituen bearezkoenak, ezbaierik gabe, aspaldi ontan aituri baitziran. Ta or daude salgai liburu-dendetan.

Apirillaren azkeneko zenbakiak bazekarren astekari onek zertxo bait EUSKAL KANTU SORTA-z Gaurkoan beste bi auzat diardut: IZTEGIA ta MORFOLOGIA, agertaldia-berri emateko bederen.

Iru izkerazko IZTEGI oni buruz, ona Luis de Eleizalde ziona: «Erraldoi gizasemeen eginkizun galanta» zala. Amabost urtez, berak bakarrik egindako iajuzko lana; Ez da, jakina, akatsik gabekoa; bestela ez litzake giza-lana. «Lan aberatsa, naiz zabalez, naiz ontasunez eta ziurtasunez», agurtu zuen Hugo Schuhardt euskalzale jakintsuak. Argialdi berriari itzaurrea egin dion Juan de Gorostiaga euskalzaleak dienez «Azkueren iru izkeradun Iztegiak, euskal arimaren mamia gorde ez-ezik, egundaino izandu ditugun iztegi onenen balioa du, bestek baiño oinarri egokiagoa badamaio gure izkuntzari bere aurrerapenean». Eta, ezin bestez, ikasien iritziak azken emateko, Luis de Mitxelena dakerrena: Iztegi onek «liburu zaarretan eta erri yakinizan dauzkagun itzak ezagutzeko aldi berri bati asiera eman dio».

EUSKAL MORFOLOGIA iru liburuan dakarkigu argitaldari berriak. Leendabiziko biek eta irugarrenaren erdia Azkueren lanak betetzen ditu, ta azkeneko onen beste erdia Altube ta Eguskitza jaunen lanak gai berberaz; arena zuzendurik batzutan, osoturik geienetan. «Gizonen eztabaidetan Jainkoak utzi duen jakin-gaia da Gramatika —dio Orixek—. Azkueri Altube zuzentzen dizkio utsegiteak, Altuberi Lekuonak, oni Omaetxebarriak, oni beste norbaitek noski. «Eta Morfologia, gramatika besterik ez da, itzen joskera, alegia. Alfonso Irigoyen euskalzaleak itzurre egokiaz eskeintzen digu gure izkera ondo ikasi nai duenak inolaz ere zokoratu ez dezaken oinarriko liburu au.

BELOKI

HANDIK
ETA
HEMEN-
DIK

DANIEL LANDART

Daniel Landart da mugaz beste aldeko euskaldun idazle bat, HERRIA Baionako euskaldun astero-koan asko idazten duana.

Teatro lan berri bat idatzi du «Bai ala ez» tituloarekin, gaurko Euskalerriko egoera sakonkiro aztertzen duala.

Lan hau Donibane Lohizungo Rex zinemaren lehenengoz eskaini da ta datozen egunetan Uztaritzen, Hazparnen eta mugaz handiko Euskalerriko beste hiri ta herri askotan emongo dute.

Noiz ikusiko dugu Landarten lan hori mugaz hemendik? Noiz eza-gutuko dugu hemen mugaz beste aldeko anaia euskaldunen kultura ekintza?

DIRU ESKE

Zaragozako arzobispoak izenpetutako karta bat aurrean daukat. Gaur heldu jat, baina igaz beste antzeko bat etorri jatan.

Joan dan urtekoan, Afrika ta Asia-ko nazioetan euren hizkuntzeta-ko irratia iminteko diru eske etorran. Oraingoan, telebizinoa iminteko.

1969 urtean, nire erantzuna hau izan zan: zetarako emon behar dugu euskaldunak gure dirua Afrikan eta Asian heuren hizkuntzetan irratia iminteko? Zuzenago litzake Euskalerriko elizaren «herri irratietan» euskera erabiltzea, ta horretarako dirua eskatzea. Gure etxea konpondu ez arte, ez da zuzen besterenakin hasitea.

Eta 1970-ean, telebizinoarekin, berdin. Noiz entzun behar dugu he-

men telebizinoan euskeraz egiten?

NAFARROAKO BERRIAK

«Principe de Viana» euskaldun aldizkariak 50-garren alea zabaldu dau. Bere tirada 7.000-koa da.

Nafarroan 60.000 euskaldun dagoz.

Etxarri Aranazko euskal ikastolan 57 ikasle dagoz. Ikastola berria da.

Nafarroako euskaldun herrietako Diputazioaren eskoletan 7.000 ikasle euskal gramatika ikasten dabe, egunero ordu erdian.

Oraín, Nafarroako Diputazioari beste eskari bat egin jako, eskola gehiagoetan eta langintza-ikaste-txeetan euskera irakatsia ta landua izateko. «Principe de Viana»-tik M. J. Urmeneta jauna izenpetutako eskari hau gurea egiten dugu, ta ez bakarrik Nafarroarako, Euskalerri osorako baino.

EUSKAL ABESLARIAK BILBON

Hainbeste denboran euskal abeslariak entzun barik egonda, maiatzean azkenik entzuteko aukera izango dugu.

Jaialdia Santiago Apostol teatroan izango da, maiatzaren 27-an (Korpus bezpera), arratsaldeko 8-etan. Abeslariak: Leire Saitua, Argotia, Bittor Egurrola ta Nalkari orkestra. Prezioak: behean 35 peseta ta goian 25. Sarrerak teatro berberako takiletan salduko dira, astelehenetik hasita, arratsaldeko 7-etatik aurrera.

Guztiok Santiago Apostol teatro-ra, toperaino bete arte!

XABIER GEREÑO

KOLDO MITXELENA, Donostian

Uztailaren lehen egunetan (xehetasun gehiago emango ditugu jakiten diranean), Koldo Mitxelena maiuak aste beteko ikastaroa emango du Donostiako «Mundaiz»-ko E.U.T.G.-n. Hitzaldiak, erderaz, gai hontaz izango dira: «La lingüística al servicio del Euskera». Ikastaroa, nahi duten guztientzat irekia izango da, matrikula labor baten bidez.

O y a l s . a .

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

EUSKERA BATUAREN GORABEERAK

Basarritarren iritzia

Batasuna... Erriaren batasuna... Euskeraren batasuna... Euskera batua... bai gauza ederrak dirala benetan! Itzetik ortzera dabilzanak. Baiña nun da batasuna?

Euskeraren batasun-arazoa aipatu nai genduke oraingoan. Eta guk baserritarrok ikusten dugunez, ixkanbilla eta naasketa, burruka eta zara-rata aundiak dabilta batasunaren izenean.

Bateko, Euskera batua dala; besteko, Euskera garbia dala; urrango, erderakadaz ornitutako naaste-borrastea. Itz batean, batzuen eta besteen arteko ardailla geiegi.

—oOo—

Baserritarrok goizetik eta aurtzarotik zartzarora, beti euskeraz itze-gin oi dugu. Gizaldiak zear gure izkuntzak bizirik iraun ondoren, gaur oraindik bizi baldin bada, kaleak eta uri aundiek eutsi al diote Euskerari?

Euskal-libururik ez zan sortuko baserrietan; ez, ori ez. Euskerari bizirik eutsi, ordea, kale-giroak eta ikasien gizataldeak ez bezela eutsi izan diote baserriak eta baserri-giroak.

Euskerak beti bizirik iraun dezan —orain artekoan baserriak eutsi baldin badio ere— ikusten dugu ez dala ortarako naikoa baserria bera bakarrik. Kalean eta ikasien artean indartzen ez bada, gure izkuntzare-nak egin du: geurokin batean irentsiko du Euskera ere kale-giroak.

—oOo—

Egunean baiño egunean larriago iruditzen zaigu Euskeraren egoera: erri aundietara itenez gero —eta ain aundi ez diranetan ere bai!— erdera gailentzen eta Euskera galtzen. Ori da nabaitzen dugun joera.

Il edo bizi jokatu bearreko txanpa daukagula ikusten dugu: larria eta azkar bearrekoa, gaitiera. Kale ta baserri, guztion saiaketa danak ere ez dira geiegizkoak izango.

Eta Euskerari bizirik eutsi eta indar emateko arazo ontan, baserri-tarrok ere ba dugu geuron egitekoa, noski. Eta Euskera-arazoan ba dugu itza ere.

Eskubide ori iñork uka ez dezaigukenez gero, itza atera nai dugu guk ere Euskeraren onerako eta euskal-batasunaren aldeko baserritar-itza.

—oOo—

Geuron artean itzegiten dugunaz gaitiera, elizakoa eta bertsolariena ditugu baserritarrok «euskerarik» atsegiñenak, geureenak. Euskalki ez-berdiñetakoak izan arren ere, geroeta obeto ulertzen dugu bertsolarien izkera. Baita eliz-izlariena ere.

Baiñan goazen beste zerbait ukitzera: «Euskera idatziren arazoa» alegia. «Meza Santua» deritzaion liburuxka ori eta Mezetan irakurtzen zaiguna. Orra erraz ulertzen dugun «euskera», aixa artzen duguna.

Geiago oraindik: beste euskalkietako itzulpenak ere ez zaizkigu arrotz gertatzen gai ontan. Euskalki batekoa artzen duan, besteetakoak ere nekeik gabe uler dezake. Zergatik? Berdin-berdin ez baldin bada ere, aal izan duteneraño alkarren antzeko egiten saiatu diralako.

—oOo—

Orra, batasunera bidean oinkada bat emanik, gure iritzian beintzat. Ez da, noski, batasun osoa. Bai, ordea, urbiltze bat eta ez arin-ariñean emana. Ziurra, mesedegarria, eta iraunkorra iruditzen zaigun batasun-oinkada. Euskalki guztietakoak alkar-aituaz egindakoa eta alkarrentzat oso ulergarria.

Idazle bakoitza bere aldetik ibillita, sekula santan eman ez zitekean oinkada.

Banaka egindako lanak, ezagun du bakarrarena dala, eta berekin dar-mazke zenbait bereizkuntza. Bakarrarena, beti ere, bakar-lana izango da.

Taldean aztertu-ta egindakoak, berri, beste sendotasun bat izan de-zake. Taldean eztabaidatuaz egindako lana, zalantzarik gabe, askoz obeto landua ager ditek.

Alaxe agertzen zaigu Liturgi-itultzaileen lana, geienikbat ondo lan-dua eta borobildua.

—oOo—

Orra euskal-idazle talde bat. Bakarka ez-baiñan, alkarrekin batzarrean eztabaidatuaz egindako lanak argitaratzen dituan taldea: Napar eta Giputz, Laburditar eta Bizkaiko. euskeratze-lanean alkarrekin ari dan batzordea, alegia.

Beste talderik? Ez da, noski, Euskalerri guztian besterik, alkartuta euskal-lanean ari danik: euskalki ez-berdiñetakoak alkarrekin aurrez aurre batzartuta euskal-langintzan ari danik, alegia. Askoz gutxiago, berri, bost urtez orrela alkarlanean diarduanik eta bere lanak galbae estuan aztertu ondoren argitaratzen dituanik.

—oOo—

Ori dala uste dugu guretzat biderik egokiena, ori dala batasun-bidea. Aurrerako ere itxaro-bide zaigun talde-lana, urte luzez ari dan alkar-lana. Zillegi bekigu baserritarroi itza ateratzea: guk «EUSKERATZAILLE-TALDEA» artzen dugu eredutzat eta gidaritzat Euskeraren batasunera bidean.

Osotuta? Ugarituta? Ikustekoa litzake. Baiñan nola-nai ere, talde ori artzen dugu jarraibedetzat. Geroak esango, arrazoi dugun ala ez.

(«Goiz-argi»tik jasoa)

GURELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaitia
- Guriña
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

EUSKAL ERRIETATIK

elgoibar

ARTIKULURIK ONENA

Z. Argia, 374 garren zenbakia: Artikulurik onena aukeratzean, ez degu zalantza aundirik izan.

Artikulurik onena bezela «MIXIO-ETAKO APAIZEN EGUNA» aukeratu da. Gure iritzian egi borobilak agiri dira. Mixioetako apaizak, Afrikan eta abar bertakoak sortzen ahalagindu behar dugu. Horretarako laguntza ematera behartuak gaudela esaten digute. Hemengo apaiz-praile-monja askoren jokabide itsusia ikusi arren, Afrika aldeko elaguntzera behartuak. Ondo dago mundu guzikoei laguntzea, baina «Euskalerrian, euskaldunak» eta batez ere EUSKALZALEAK.

Bigarren artikulutzat, beste bi idazlan aukeratu dira: EUSKERA BATUA eta IKASTOLAK eta AGINDU NAHIAK DAKARRENA. Arazo hauetan murgildurik gabiltzanok, zerbait ola-alako antz emanak gera, eta idazlan bi hauetan nahiko garbi azaltzen dituzte, ikusi nahi dutenentzat behinpehin.

Berri emailaetan PASAI DONIBANE eta ESKORIATZA aukeratu dira.

ZERTARAKO EUSKERAREN ALDEKO LANETAN NEKATU?

Euskeraren aldeko zerbait arazotan murgildurik geranok, sendiari eta oheari orduak lapurtuaz ari gera lanean. Gure eguneroko ogia irabazi beharraz gainera, ordu mordoska egin beharra dugu, Euskeraren aldeko lanetan. Beste zenbait ordea, agiriko lana dutenez, ogia irabazte lan horretan bertan, Euskeraren aldeko lana egin lezake. Baina gure arteko azalpen batzuek alderantziz dira. Hauek, besteak egina oinperatzen aalegintzen dira, nahita edo nahi gabe. Horregatik, gure arteko gertakizun batzuetatik, bat, jarri nahi dugu gaur.

Maiatzaren zazpian, Mendaroko 42 umetxok jaunartzea zuten. Guziak meza baten, eta 42 haur hauetatik 30 euskaldunak, eta 30 hauetatik erderaz ez dakitenak ere bai. Erderazko meza izan zan eta ama-lau (14) minututako itzaldia, baina, ez izan itz bat bakarria euskeraz entzun. Benetan, guk egina gaitzetsi eta oinperatze lana. Eta hau, Mendarona pasa da.

Haurrei jauna eman zien eta gainerako elmatea ahaztu. Ahaztu? Behar bada konturatu ote zan, guraso eta nagusi asko, mindurik eta nahingabeturik, jauna artzeko gertu ez zeudela?

Mixioetako diru eskea egin eta egun gutxitara honelako erakutsia. Lehendik oia ia-ia eginean gaude-nontzat, ge iegi ditugu honelako su-durrerat irri egiteak. Plan honetan merezi ahal du Euskeraren alde lanean jarraitzea? Eta elizara joatea?

EUSKAL JAIA

Il honen 23-an larunbata eta 24-ean igandea, euskal abeslarien saio eder bat izango dugu Elgoibarren, Odeon antzokian.

Jai aldi hontan parte artuko dutenak hauek izango dira:

Antxon Valverde, Benito Lertxundi, Naxo de Felipe eta Isidor Solupe. Guztientzat atsegingarri izango dalakoan gaude. Uste dugu sarrago behar lirakeala horrelako jaialdiak. Elgoibarko herria lozorroti esnatuko bada hau eta gehiago egin beharrean gaude danok. Beto horrelako berriak ordu onean.

ZERUKO ARGIA 375 ZENBAKIA

Artikulurik onenak: Lenenengo aukeratu ia da, Larresorok «Euskalkietatik Euskerara» idatzitakoa. Ederki dio berak: «Euskalkiei, beraz, EZ; indar guziez; eta euskera osatuari BAI, indar eta premia guziez ere».

Bigarren: «Ikastola eta erlijio arazoa» Goierriko andereño talde batek antolatua.

TALDEKO MARISABELEK

zestua

GAZTEENTZAKO

Idi-azpi etxean, Blasa Ostatuaren atzean, guraso elkarteak, goi-maila-

ko jolas-leku eta biltoki berri bat egin du.

Lerro auek «Zeruko Argian» azaltzerako, ortxen ibilliko dira guraso elkarte buruzagiak leenbiziko al-diz ateak zabaltzen.

Jolas-toki onan, bi maila ezarriko dira. Bata zazpi urtetatik 13 urte dituzten bitartekoentzat, eta beste 13'tik 16 urte bitartekoentzat.

Estalpe edo jolas-toki etxe onan sartzeko bearezkoak, laguntzaille izateak. Xanti Ugarteri eman dezaizkio-kete bere izen eta zuzenbideak, el-karte onan sartu nai dutenak.

Laguntzaille ordaintzak, 2 laurleko txipientzat, eta 5 laurleko azitxuen-tzat izango da.

ITZALDIA

«Urolako ikasketa alkartasunak» antolatuta, apirilaren 28'an, Eliz-On-do antzokian, Altuna'tar Patxi jesu-lagunaren itzaldia. Gaia «Euskera idatziaren batasuna».

Garbi gelditu zan, bearezkoak de-gula batasunaren billa joatea, eus-kal idazkera indar-berritu nai ba-degu.

Ekin zion itzaldiari, leendik ba-tasunaren alde lan egin zuten idaz-larien berri-labur bat emanaz, Lei-zarraga, Azkue, eta Eleizalde aitatzuz. «H» alde batera laga bearko-ba-litz ere batasuna lortzeko, aaztu egin bear sortu izan danik ere ez gendu-keala gogoratu bear, batasunaren on-garri izan dedin. «H» baiño garra-tzitsiagokoak, aurretiko lanak badau-dela zion. Izen-jokoa, Adiiza, Izte-gia eta idazkera.

Lau puntu auek astertu ondoren, eta sortu ziran galderei erantzun emanaz, bukatu zan aia aberasgarri izan genduen itzaldia.

EZTAIAK

Zillarrezko eztaiak Uria'tar sendiak, «Arrieta baserrikoak». 25 urte lekai-me sartu ziralara Iraetako sendi-jator ontako iru aizpak.

Gurutze-santu egunean amabi-ter-di'etako meza, beren oroimenez eman zan, bost apaizak baturik eman zuten meza. Auetako batek, Lekuona'tar Juan Marik, bere gitarratxoarekin abestuaz, eskeintza erriaren izenean egin zuen.

Oso Meza ederra, Zestuan gutxi-tan ikusten dan erakoa.

Nere zorionik beroenak!

OARRA

Datorren ikas-urtean, Ikastolara edo Kristau ikasbidera aurkak biali nai dituzten gurasoeri eskatzen zaizue, leenbaileen, aal-badezute illa onen bukaerako, zuen aurren izenak Unanue'tar Begoña andereñoari emateko.

Eskabide au egiten zaizue, ikus dezagun zenbat aur izango ditugun datorren urtean, eta joan gaitzen andereñoak antolatzen, gero presaka ibili ez gaitzen.

Saiatu beraz, zuen aurkak ikasto-lara bialtzen, eta beren izenak leen-baileen ematen.

EUSKO

oñati

Urbiako adiskideak beste urte-etan bezela aurren ere eman diote udaldiko asiera. Maiatzaren leenengo igandez oitura dan bezela leenengo meza Urbiako bazelizan ospatuaz. Zer esanik ez, beste urte-etan bezela Aita Lasa eta bere laguntzaille Eloi jaunak an ziralara. Aurtengo Maiatzeko leenengoko egunak oso alaiak izan dira mendizale asko bildurik Urbia ta Oltzeko zelailan.

ERIoTZAK. — Lizarralde'tar Bizen-te, Garibai-errotako nagusia, Otamendi'tar Jose, Uriarte'tar Errikar-da eta Guridi'tar Jose Luis Araotz'-ko Txomena, etxeko nagusia. Gure Jainkoak zeru zabalean bere al-zoan artuak izan ditezela. Goian

begoz. Eriotza oiek mindu dituan sendieiri gure naigabea laguntzen diegu.

EUSKAL IZENAK. — Ugarte ta Nieto'tar Miren Edurne, Elkorobarrutia ta Arabaolaza tar Miren Idoloa, Elkorobarrutia ta Arabaola'tar Miren Alazne Moia ta Murguzur dar Asier Edorta eta Galdos ta Egaña'tar Elizabet.

Lenagoko, idatzi batean esaten nuen, zortzi jaiotzatik bost Euskal izendun izan ziralara. Euskeraz izena jartzea ongi zegoala. Baiña izenarekin batera izana ere etzala gu-txiago, obe baiño. Gaur esan bea-rean naiz, izenarekin batera ba-goazela izanarekin ere. Leenengo Ikastola zabaldu zanean, Andereño batekin Ikastola asi zan, Gero bire-kin. Orain irurekin eta datorren udazkenean Ikastolatako zuzenda-riek diotenez gutxienez sei irakas-le bearko omen dituzte Ikastolara joan nai duten ume danak ar-tuko ba-dira.

Ontan ez goaz gaizki. Leen esan dedan bezela izenarekin batera izanarekin ere bagoazela erakusten degu. Gure UDALARI ere zer esker eman ba-daukagu.

Ikastolen laguntzarako BERRO-GETA AMAR MILLA LAURLEKO EMAN DITUALAK.

ANAKABE TAR EUJENIORO OARRA. — Bilbo'ra. Ziriko apaiz Jaunak esaten dit Zeruko Argia onen bidez zuri jakin eragiteko. Bilbo aldeko auts eta putzetatik alde egin eta Oñati'ra etortzeko. Orain Oñati aldean dagoen giroa ez Bilbon ez eta TORREMOLINOSEN ere ez dagola ta.

ERRI ZALE

eskoriatza

AITXORROTZ KO JAIK

Juandan igandez illak. Iru. Igual-di ederrarekin igo giñan mendi eder eta alai orren gallurrera. Bertan da-gon baso eleiz ederra Gurutze do-neari jasoza baita. Bere biziko jende-tza bilduzan izan ere aurren gutxi egin ditun bezelako eguna egin zigun.

ERRITAR BAT

Zorionak erritar idazle maite... ez didazu poz txarra eman egin dezun lan orrekin. Nik esanak berrituaz eta beste zenbait aiatuaz. Oso lan ja-torra azaldu diguzu, eta ez dut uste azkena izango danik. Nik au nion, beste itz askoren artean: egurra ema-ten digutela; sarri geiago mereziko genduke ia bein lozorro ontatik ate-ratzen gaituzten, eta baita beste au ere, idatzi nuan... Euskerazko me-zari etziola bear ainbat garrantzi ematen... zu laster konturatu zera errua ez dala gurea bakarrik. Elei-za, guztion etxea dan ezkerro arreta geiago ipini bear lukeala gure itzkun-tzari begira.

Ori nik eta zuk aspaldi danez ba-genekien. Baina zer egin degu? Zuk aste santuko elizkizunak eta jai egu-netako mezak, batez ere amarretako umeen meza gogoratzean arantzak zualtu zaitu, eta gaiñera nik lo zor-roan gaudela esatean eztenkada bat artu dezun.

Bainan zori txarrez erriak ez du sentitzen ez arantzik eta ez eztenka-darik. Zer da au lozorroa ala za-barkeria... eleiz gizonak beren aide-ra dabiliz bear bada beren uestez la-nak ondo egingo dituzte. Gu gera oker oiek zuzentzera beartu bear di-tugunak. Gurea joango da nola edo ala baina gaur atzerriko izkuntzan jaunaren itza entzuten duten gazte-txo oiek ez ote dute esango biar edo etzi gure etsairik aundienak eleiz gi-zonak izan dirala? Gure nortasuna-ren aurka jokatu diralako.

Euskaldun fededun asko izateko etzait bide egokia iduritzen.

IEENENGO JAUNARTZEA

Aspaldi ez ta, atzo amarretako me-zetan nintzan. An baitzan gure lore txikibat beste askoren artean bere leenengo jaun arize ortan. Eleiztar asko, aundi eta txiki. Eta edertasun ederra an aldare inguruan zegoen nes-ka eta mutil talde ura. Egun aundia benetako kristau arentzat. Baina etzi-ran biotzik alaitu. Esan ziteken, gu-txienez Burgosen geundela. Jaun ar-tzeko denboran eman ziguten, bi-tarte bat, euskeraz abesteko. Ori izango zan euskal errian gauden ezaugarria. Ala eleiz artan danok ote giñan erdal zale? Berandu bai-na, leen kontura gaitzen aiek eta gu geure tellatura arrika gabiltzala.

Jaunaren itza erein biotzetan etor-kizunean frutu onak emango dituan erara, eta ez gure aurka altxako di-ran eran, eta zu (erritar bat) izen-petzen dezun orrek arren ez zure izenik gorde pozez luzatuko nizuke bostekoa. Askoz geiago egin gene-zake elkarri lagunduta. Eta ikasto-laren alde jai aldi bat eratu nairik ibili zeratenoi. Gu gertu gaude aal-degun ainean laguntzeko ta ez gai-tezen ibili bakoitza bere aldetik.

Alkartasunak sortzen du indarra.

IPARRAGIRRE

bartzelonan euskaldunak

Besteena errespeta, gurea amets. Euskaldunon antziñako jokabidea dugu auxa. Beste errietan au go-ratu, gurea gogoratu. Goratzea arek, gurearen indartzea ere ekarriko bai-tigu eta ongari iango zuaitzaren-tzat beren osto eta fruituak beze-laxe.

Bartzelonan dauden euskaldunak jokabide onetaz dabilzala jakiteak dakarkit lumara au guzia. Emen ere badira bere erria aaztuzten ez du-ten euskaldunak. Poz artu dut au jakitean. Egokitu ere onela egokitu bai naiz. «Zeleta» ta bere seme dan Garmedia tar Ibon agurtzeko zoria izandu bai dut egunotan. Ibonek ogeitabat urte badaramazki Barte-lonan, koipe ta olio industri batetan zuzendari. Lanpeturik ere, gogo dua-nak arkitzen du astirik biotzaren deiari erantzuteko.

Euskaltzale zintzo, ez du aaztu bere izkuntzarik. Aitzaki gutxi goe-kin aaztutaz lagatzen dute emen askotxok. Bestalde, badu gogo gu-re gauzak eta oiturrak Bartzelona batean aizetu ta goratzeko. Algor-tako Agirre, Donostiako Barriola, Tolosako Alkorta, Motrikoko Egigu-ren, Mundakako Narbeaz eta beste batzuek lagunkide arturik.

Aalegin ta lan neketuaren ondo-ren lortu dute Bartzelona orretan euskerazko meza emaraztea. La-runbatero-larunbatero, arratsaldeko zazpitan. Eta onetaz gaiñera, ille-roko leenengo igandean eguerdiko amabietan.

Mezak euskal kantuaz eta txistuaz lagunduak izaten dituzte. Meza-emaille eskoriatzatar Aita Bitor Zu-bizarreta, karmeldarra. Euskeraz ser-moi entzungarriak. Irureun-bosteun bat, gazte, zaar, gizon eta ema-kume, baita ere ikasle edo ixtudian-teak, elkarturik zeru goietara Jain-koari bidaltzen dizkiotela kantuz beren gorantzak eta eskabideak, beren oitutzak.

Euskaldun ikasle auek, bi eus-kal-ikastola ere sortu omen dituz-te, eta noizik-bein euskal itzaldia ere izaten omen dituzte. Azkenekoz, emandako itzaldia, eta bai ongi txa-lotua, Lekuona tar Juan Mari apaiz-kan zuzendua izandu dute. Bertsolaritasunaz jardun zan, itzaldi goxo eta jakingarria, entzule guz-tien aosapaia atsegiñetan ta eskuak txalo-joka utzia.

Irakurle: bein edo bein Bartzelo-nara joateko asmorik baldin badu-zu ar zazu «nota» nora joan bear zeran: LESTONAC deritzan monja-eleiza da, eta Aragon kalean arki-tuko dugu. Ordu auetan emen duzu Euskalerrri zati bat.

Ara nolatan Bartzelonan arkitzen diran euskaldunak on egiten duten Iparragirrek ziona. Bertan ikasi eta lan egin. Bertan adiskideak egin. Baiñan urrutitik euskal zuaitza be-ren naien ongariariz sendotu eta in-dartu. Soñia an, biotza emen. «Eman da zabal zazu...» egiztazten dute nunna euskaldun zintzoak.

«UXOLA»

tolosa

BETAURREKOAK NOLAKO...

«Ormolamendik» Z. A.'ren 373 zenbakian zionari buruz, bi pentsa-kera desberdiñak ikusten ditugu Z. A.'ren 375 garren zenbakian. Bai-ñan zer zion jaun onek? Ara: «Hau-zoaren hauzokeria! Bere jokabidea-ren azalpen bat eskatzen diogu Loia-lari (irratitari) zeren ez ba du eus-keraren batasunik nahi, euskeraren etsai konsidera beharko dugu».

Marisabelek 375 garrenean dio-nez, idazki au lanik onena arkitzen du, onela: «Herrietako berri emai-leen artean, Azkoitiko Ormolamen-di...».

Eta zenbaki orretan bertan: Ira-kurleak diotena», atalean, Sagarza-zu tar Josebak, onela: «Loiolako irratia euskera batuaren etsaia? Erri irratia onek ez du idazten, esan bai-zik». Eta jarraitzen du: «Ormola-mendik Loiolako irratia gaitik idazten duana irakurtzean, olako diktadurik inoiz ez dedala ikusi esango nuke».

Betaurreak itsutzen ote gaitu? Oi, itsumen tamalgarria! «Konsidera» bearko dugu auxa: keja giñala Eus-kalerria apaizak egiteko fabrika bat zalakotz, eta orain, aurreratu gera-nean, ur-aparra bezela sortzen di-tugula pontifizeak... Zirt eta zart, karakter gogorraz ori bai, edozein exkomulgatu, eta pakea! Eta jarrai-dezagun betaurreko illunaz.

KRISIS AROA

Z. A.'n ere 375 garrenean Xabier Gereñok: «Euskal Teatro ta Fol-klorearen krisisan. «Txistulari» aldiz-kariaren azken numeroa hartzen ba-dozue, 40 arripedun berrien ondoan, 300 bat «baja» ikusiko dozuez. Dan-tza taldeak be % 30 desegin dira. Arrazoia: joan dan urtean, boikotak eta debekatzeak ziralara, ez da jai-al-dirik egin. Eta jakina, txistulari ta dantzariak ez dira etxean egoteko sortuak».

«Ez goaz errudunen izenak emo-tera, baina batek baino gehiagok esan behar leuke «mea culpa».

Errudunen izenak eman... eta, zergatik ez? Leenago il, mendira oi-ño? Gaztea zeradenez ausarta ere ba zera-ta, «desenmaskaratu» itza-zu, gizona! Ea, beste «esfuerzo» txiki bat, eta... «ya está».

«UZZURRE» MENDIZALEAK

Il onen 10 garrenean ospatu dugu gure elkartearen urteroko festa. Uz-turre mendia mendizalez josi zan. Baso-meza, txistularien soinuaz. Ge-ro, finalistei beren sariak eman, eta azkenean, bazkari batean bazkide pilla bat bildu zan Anoetako Estan-koan. Ura umoria! datorren urtean obeto. Mendizaleak aurrera...

BESTE MENDIZALE JAI BAT

Tolosako OARGUI gazteriak las-ter ospatuko duana ere ez da txan-txetakoa izango. Nun izango?: Er-nion. Zer izango?: Gipuzkoako OARGUI guztien batzar bat. Batzar orretan Tolosako OARGUI, ko men-dizale finalistei sari banaketa. Er-nion bertan, euskal meza bat, Baz-kaltzera Urkizu ballarara. Eta baz-kari ondoren euskal erromeria. Eta noizko orrelako jai ederrik?: Zua-itzak ostoak, eta belardiak lorak er-narazten dituan il onen 31 garrenean, au da, illaren azken igandean.

Beste batean emango aal dut xee-tasun geiago!

OLAZABAL DAR XABIER

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean Iru aldez:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

galdakano

DANETIK ZERBAIT:

Maietzaren bigarren igandean giro ederrean igaro genduan eguna ta, orretarako Eibar inguruetakoa mendiak zear ibilaldi bat egin ondoren Arraten ospatu zan mendizalean jaira eldu giñan, ordu atsegin batzuk bertan igaroteko, antzinako adiskide ta lagun asko besarkatuaz, bertan bildu zalako Euskalerri-ko, zaar da gazte, mendizalearen lora bikaiñena, eta, orretarako Eusko Mendizale Bazpatza (Federacion Vaska de Alpinismo)-ren babesian eibartar mendigoizale kementsuak deituaz. Jai ortan eibartar mendizaleek banandu ebazan urteroko sariak euren bazkideen artean, eta, Bazpatzako leendakariak eta bere batzordeko lagunak, azkneengo bost urtetan eun mendi desberdinak ziar orretariko leiaketa amaitu dabenei emon leutsean agiriak, diplomak.

Jai atsagingarria bera, kirol garbi ta osasungarri orren zale purukatuak geraontzat, beti legez, oso anaiorak izaten diralako eurak.

Arratsalde erdian bertan asperitutzen asi zanean gure sendia, etxerantza zuzendu gintzazan, baiña, etxera baiña leen Eubatik gora Aramotz atxaren barranean aurkitzen dan Bernagoiti (Amorebieta)-ra joan giñan bertan ospatuten zegoan erri-jai, euskal giro utsezko jai politari goraleen geiago emotearren, eta, zelako, bolaketak, ze jolas eta erri-jai politikak gertuten dabez bernagoitiar euskaltzaleak, Eubako lekaide azkarrak lagun dabazala! Jarraitu ba jokabide ortatik ez jatzute damutukota.

EZKONTZAK:

Udabarriak bizkortu dabela esan liteke gure gazteria, naita berotasun andikua izan eztan orain arte, ze, azken aldean ezkontzeko asmotan dabilzanak eta ezkondu diranak be eztera gitxi izan. Ona emen onetaiko gazte euskaltzale batzuk: Illa onen 9-gn. ezkondu ziran Usansoloko Andres Santuaren elizan da, euskera osoko eleizkizun bikaiñetan, auzune ortako Goti-tar Pele ta Barrueta-tar Erromaldo neska-mutil euskaltzale jatorrak. Bertako parroko on Bitorrek ezkondu ebazan, esan dugunez euskeraz da, Labeagako abeslariak euskera txukunean abestuta. Erakutsi ederra eusko gazteriar emon ellautsezu-bena. Beraz, gure zorianak ezkonbarri, parroko abeslari ta ezkontza bikain orri asmatu dozuben guztioi.

—Baita egun ortan ezkondu zan gure auzoki Pujana-tar Joseba-Adoni mutil euskaltzale zintzoa, Arantzazu (Gipuzkoa)-ko Ama Birjiñaren aurrean, Etxebarriko Iturbet-tar Agurtzane neskatilla liraiñaz-Gure zorian beroenak guztioi.

TXORI ABESLARIARIK:

Jai alaitu bat izango dugu illa onen 24-gn., mendigoizale jai eder bat, zintzoak Andra Mari eliza ertitsuren (artistiko) ondoko zelai zabalian Urtero egiten dabe onetariko jai bat, geinenatan Zaratanon, Baskonia, Padura, Osea, Edesa ta gure Ganguren mendiale bazkunen artean, baiña, aurtan Ganguren ziderrezko ezteguak diran legez, jai bikaiñago bat gertu nai dabe gure neska-mutil kementsuak eta... Orretara izango aalda. Badakite egun orretan nora joan mendizaleak eleiza zaar ospetsua ikusiaz bertan izango dan mendizale jaira.

JAIOTZA:

Maietzaren 4-gn. ekarri eban irugarren seme eder bat, aldi baten «Galdakano» kide edo ekipoko ostikolari jatorra eta gero gertalari izan zan Galartza-tar Toma-ren emazte Zarraga-tar Miren-Pilare argiak. Zorionak Toma ta Miren-Pilare adiskide zintzoak, eta orain arte lez mutil ederrak aziteko osasuna izango aal dozube, eta ez geratu kide oso bat ekarri arte.

BASA-JAUN

donostia

OARRA: Azken-aurreko zenbakian. «Uhai» elkartearen gain eman-doko berri batean, akats bat zegoen. Elkarteari dirua aurreratu dion Caia de Ahorrora ez da Probinziala, Munizipala baizik.

azkoiti

● HILAK HIRU. KAKUTAKO EGUNA IGARO DUGU

Urtero bezala, mendizaleak, beren eguna ospatu zuten Izarraitioz mendi-ko Kakuta muturrean.

Alaitasunezko jaiak, eraikitzerakoan hainbat izerdi ixuri-arazitako, kakuta kurutzearen inguruan igarotakoa.

Eguna eguzki ederrarekin agertu zanez, goizean goizik abiatu zen jendea mendi-bidean. Hamaika t'erdietan zegoen izendatuta meza santua. Ondoren sari banaketa; alde batetik ibilaldi neurtuan irabaziun gelditu ziran ta urte-buruan mendirik gehien igo zituztenei, bestetik.

Ondorenean norbaizuk kaleruntz abiatu baziren ere gehienak mendi maldan sakabanatu ziran gertututako jai goxoak triparatzeko.

Penagarria, arratsaldean eguraldiaren aldekata, zeren goizegi herriruntz bihurtzeak ezin zezakean inor poztu, ta, hala egin ez ezik nahiko euriz asetuta heldu behar etxera.

Nola nahi ere egun ederra. Orain jokin Urbietan, mendigoizale zanari amestutako oraigarria noiz egia bihurtuko den zai gaude.

● ZALANTZAK

Ta mendizaleekin geranez beste gauza bat ere aiatatu nahi nuke.

Orain urte batzuek, aldundioak erabaki batez, mendigoizaleak hain apainki gertututako biltokia usu zezatela agindu zuten. Ordainez beste lekuren bat emanen ziotela aginduz.

Urteak joan dira ta ez dugu ezereen berririk.

—Aldundiak zergaitik ez du agindua bete?

—Norena da egoera honen errua? Ba ditu mendigoizale elkarteak ia lauhun bazkide. Agian ba dute noski argibideren baten eskubidea.

● OHARRA!!!

Azkoitiar gurasook entzun! Badakizute ikastolak atek ireki zituala.

Zuen haurrak nekerik txikienaren ongien ikasiko duten ta adimena zabalduko zaieten zentrorik hobere-na duzute ikastola.

Baserritarrontzat egokia bereziki, euskeraz irakasten bait dute, gure haurrek, hizkuntzaren oztipoa delata, urte galtzerik ez dute.

Hurrengo ikastaroaren planifikazioa egiteko nahi-ta-nahi-ezkoa da, bertara, zenbaitzu haur joan nahi dan jakitea.

Beraz 3'tatik 6 urte bitarteko haurrak dauzkatzuen gurasook heldu zaitezte ikastolak parroki atzean dituan geletara Argibideak emanen zaizkizue-ta.

Izenak emateko epea hil honen bukaera arte duzute.

Lau andereno irakasle ta organizazio on bat prest daukatzute. Zailtzarik gabe, zuen aldetik konfiantza haundienarekin ikastolaren eskuetan utzitako haurrak, heziketa jatorrena eskuratzeko ahaleginik aski egiten dutela.

Gurasook zuek duzute hitza.

ORMOLAMENDI

getari

Ez da oraindik denbora asko, eguneroko periodikoan irakurri genduala, Getari erri guziaz monumento nazionala bezala artu zutela Madridko agintariek.

Egun auetako berriak, Iñaki Linazasoro, idazlari yauak dionez, La Vozen, getariarrak aserre dau- de, erre ta kiskaltzen, odola ira-

kitan... ta nik aldakit beste zenbat zer esan.

Aserre ori, zergaitik dan jakin nai aaldezte? Ba, NEBERA edo izotz leku berria jarri nai dutelako, nik aldakit zeñek edo nork.

Nik ere Iñaki Linazasorok bezela galdetzen det, zergaitik beste berri, bat jarri, baldin leengoa bertan ba dago? Molla bazterrean, urertean armatoste ori jartzeak, erriari itsuskeri izugarria egingo lioke. Monumentu Nazional egin nai dute: nola liteke orrelako astakaria ezarri kaidan? Dagon bezela kai ori ongi dago, beste partxerik gabe. Arrantzaleak aserre egotea ez da arritzekoa. Beti olako eta alako berrikeriak itsas-ertz oietan egiten dituztenean, erria itsusitzeko besterik ez dira. Getari, getariarena da, nai dituzten konponketak egiteko edo ta bestela erderaz esaten dan bezela «Intereses creados...» ta abar.

Zergatik ez dute armatoste ori kofradiaren atzean egiten? Ba dauka leku ederra alde ortan eta ez aurrez-aurre.

Kai edo molla berritzeak, dakigunez, beti asteko dira. Alegia Pralle Burutik beste molla egitea. Pralle Buru mutur ura zeoro bota zuten, dalako Club Nautico egin bear dutela-ta. Ez zioten begiratu ze kalte egin zion, mollako estrukturari. Pralle Buru orrek erriari, kaiari, egundoko edertasuna ematen zion, eta ala ere «kapritxo» batzuegatik zeoro ebaki zuten ta muturra bota, ikuspegi eder ura itsusituaz. Ez aal dira iñor erriarrak, berak nai duten bezela kaia zaitzeko edo konserbatzeko? Etxeak berak botatzeko eskubideak kendu dizkiote erriari, turismoa dalako edo erriaren edertasunerako, naiz ta etxe zaar oiek goitik beera jaus- teko arriskuan egon...

Nere ustez, zaarrak obe beera botatzea eta bere tokian berriak egitea, eta ez udarako turista oien- gatik etxeak dauden bezela uztes.

Getarik ez dauka beste erri askok bezela nun etxe berririk egin. Lur gutxi da eta aldapa aundioak. Ala ere gaur egunean, Getari bi daude, bat zarra eta bestea berria. MAKIBAR ballaran, egin dute etxe sailla. Alderdi ori orde, euriakin bertara joaten ba zera, ezin ebiliko zera, basa ta lokatza besterik ez dagolako.

Erri batek, bertako alkate ta gai- ñontzeko agintariak garrantzi aundiak dituzte. Aurretik egin edo artu bear dira erabakiak, planoak ongi antolatuta ta bateazi gero bear dan bezela gaiñontzeko bear diran apaindurak. Begira Donostian, Amara berrian zer gertatzen dan... Etxe ederrak, komodidade guztia egin dituzte, ta, gero zer? Or daude kaleak, kloakak eta nik aldakit beste zenbat erru.

Beraz, luzeegi jarraitu gabe, bukatu dezadan nere PROTESTA, Getari-ko seme bat naizenez, neretzat artzen ditut gorabeera oiek. Oraindik izan ordua gauzak bear diran bezela antolatzeke, bestela, ilda gero alperrik izango zaigu negar egitea. Aurretik artu neurriak.

EGUZKIZAR

arratia

ONURAZKO IBILTALDIA

Il ontako leen igandean izan genduan eguraldi ederrari ta Orue'ko lekaideen deiari erantzunez, Bilboti Eubarañako ibiltaldia egin ebana nozue, baiña, iñoren gaiñean. Bidean jarri besterik ez, apaiz jaun bat agurtu neban eta Galdakaoraino bide lagun giñan.

Apaiz onek errikoia irudian eta euskerari buruz oso kezkatu azaldu zan. Euskeraren gaurko egoera, batasuna, atxe (H) ta hatxe; burruka, burrukalari, jauntxoak, indarkeri e.a. astintzen ari giñala Galdakaora eldu giñan eta banandu gintzazan urrango noiz ikusiko.

Apaiz jaunak laga ninduan, izketaldi gozoakin ametsetan ari nintzan, eta ontan, neskatilla polit bik agurtu ninduten. Mungiako Meñakabarrenakoak ziran, amazortzitik beerakoak eta izen abizenaz Lloña-tar M.ª Luísa ta Barazarra-tar M.ª Jesus. Zeruko Argia ezagultzen dabenak doguz eta Anaitasunagaz etxeko dira, Bizkaitar aldizkariaren jokaerakin baiña, naita nai ez ja-

narazoten deuskun H-arekin ez dira bat.

ORUE

Oruen bere kezka gorriak jotako gazteri arduratsuakin izketaldi gozo ta sakonak izan nebazan. Durangotik, Galdakaotik, Arratiatik eta eztaikik zenbat erriatik etorritakoak izan giñan elkarrekin. Ez kukua- ren etorrerarik ez udabarri-lorarik ez genduan aiatatu. Guztia zan Euskalerriaz, dana euskeraren inguru. Guztia azaltzen ziran euskera batua- ren alde, eta iñor ez euskera iñausituaren, mordolokeriaren, zail edo gaitzaren adiskide.

Poztu gaitezkan ba gazteri urdu- riagaz, eta ari gaitezkan lanean buru ta biotzagaz.

ARTAUN

Artaungo artzain zaarra, Eusebio, auzune ontako aiton urtetsua il da. (G.B.).

Dima, Durango ta Urkiolaren barru diran mendi ta atxarteetako bi- detxior ta tokirik izkutenetan gaez naiz begiak itxita ibiltzen ekiana izan dogu. Mugarrarantz igoten ziran medizaleen erderazko agurrak eta esateak ezebean asetuten, eta erderagaz artu-emonik izan ez dauan euskalduna izan da.

Agur Eusebio; gero arte. Artaun- dar sendi atsekabetuek lagun gaitue.

ADISKIDE BARRIA

Motrikuar adiskide barriagaz izan naz barriro bere, eta sinisgaitza iruditzen baiatzu bere, irakurle, emen egin ezebana Ameriketako basamortuan egin eban; euskeraz irakurtzen ikasi.

Ameriketako mendi bakartietara- ko bidean jarri zanean, euskaldun jatorra izan arren, guztiok lako izan zan, irakurri ta idatzi alde batera lagatakoa. Baiña, bein ango mendi erripatan bakarrik, umezurtz eta ama lurretik urrunduta aurkitu zanean, Z. Argia izaten eban lagun eta adiskide gozo; eta ekiñaren ekiñean menperatu eban, ziurki emen egingo ezebana, euskerea irakurtzea.

Ez daiguzan galdu orain dogu- an erratasunak eta iñor ez ga- gizona beartu basamortura joatera. Aalegindu gaiteza ikasten eta jato- rria maitatzen, emen, etxean.

JAIOTZAK

Arantzazun (Arratian), Felix eta Milagros senar-emazteak alabatxo bat izan dabe. Bataioan amaren ize- na jarri deustoe, baiña euskeraz, Alazne, Zorionak.

Gure Gerbasio Urkiolakoak eta emazteak —alaba biren gurasoak— auzoan daben Andoni doatsuari arrenka ta otoitzetan amar urtetan ekin ondoren «txopertzarako» se- me-eske, bizkiak izan dabez, bikoi- tzak; alabak baiña, biak.

Zorionak, lengusu, ta ez larritu. Oraingo andrazkoak edozelako la- nera tajutu edo eratuten baitira: txopertzara naiz ostiko-pelotara; erretzera naiz edatera.

EZKON-BUZZARRIA.

Simon Etxebarri ta Dorotearen alaba dan Mari Angeles Totorika Arantzazugoitikoak eta Itza Dima- ko Agarreko gazte jatorrak il on- te ezkontzea erabagi dabe. Ezkon- eztegua Diman izango dabe «Txan- txes» zanaren jatetxe ospetsuan, mutilaren osabarenean. Zeruko Ar- giak zorian luze-zabala opa deustue, guztioi.

A. LANDAJUELA

pasai donibane

UMEEN JAUNARTZEAK DIRALA-TA:

Jean dan urtean ere gai au erabili genduan; beinan erebiltze onen zergatia oso bestelakoa zan. Orduan, au da, joan dan urtean, euskaldun- nak beren jaunartzeak euskeraz egi- tea lortu zan.

Aurtan, berriz, ume denek batera egin bear omen dute. Zergaitan? Orrenbeste kostatutako eskubidea ain erraz utzi bear aal dugu?

Ze arrazoi dagoz ontarako? Go- tzaia datorrelako eta denak batera egitea «politagoa» dalako? Edota erriko «batauna» lortzeko?

Gauza au txantxetako danik ez dugu uste. Euskaldunok euskeraz egi- teko eskubidea dugu.

IRAKURLEAK DIOTENA

«Nere itziz zuek euskal ba- tasunaren aurka zoazte, Aran- tzazun hartutako erabakiak onartzen eta erabiltzen ez di- tuzuelako. Zuek erabaki hoiek ez dituzue erabiltzen eta as- katasunik ere ematen bide hortatik joan nahi dutenari, haueri ater kanpo utzi eta anarki osoan zuen «hizkun- tza» sortzen ari zeralakoa. Horregatik zuen aldizkari- ren suzkiziotik atera egin nai dut».

J. A. (Lasarte)

«Zuen asteroko orretan, ken ezazue nere arpide-txartela, geroago ta negargarriago bait- da neretzat or erabiltzen ari zerate, euskal itz jatorrak era- billi bearrean, geroago ta er- dal-kutsudun itz geiago era- billiaz, naiz ta guztiok itz ja- torrak jakin, Adibidez:

mundu = ludi
apellidu = abizen
liburu = idatzi
ta abar...

Beste aldetik orain «h» ori alde guztietan sartzeko lañeiza artu dezue. Erderaz izki ori baztarten ari diranean, zuek sartzeari eman diozue.

Itz batean izkelgi guzieta- tik arlotena biltzen ari zerate. Orregatik, asteroko ori ira- kurtzeko irrikarik ezte.

Min det au egin bearra, baiña ortan gelditzen naiz.

G. G. (Las Arenas)

Eliz-dotriñak ere auxe agintzen du: «bakoitzari berea», au da, ba- koitzari bere izkuntzan eman bear zaiola.

Ta auek denak «polita» «bata- suna» edo itxuragaitik geldu bear aal ditugu?

Eliz-agintarien ta umetxoan guraso diranen gain dago au aldatu ala ez... Zuenagan uzten dugu.

ERIoTZA

Herreran, Jose Luis Loinazen (Mi- rari Elzagirrearen senarra) ama il da 73 urte zituala. Gure samin-agur be- roena beretzat eta bere sendi osoa- rentzat.

KEPA

eibar

HITZALDIA

Datorren ostiralean, hilaren 29'an, arratsaldeko 8'etan, azken hitzaldia izango dugu S. C. R. Arraten.

J. L. Lizundia, Gabriel Aresti eta Xabier Kintana euskaltzainek «EUS- KERA IDATZAREN BATASU- NA»-ri buruz mintzatuko zaizkigu. Hitzaldiaren ondoren, entzule eta hizlarien arteko elkarriketa bat izan- go da.

Goazen eibartarrok, bero dezagun burua, mihia (mihia) berotu ohi dugun eran. Eta berotuaz erabili, erabiliaz dugula erakutsi, esaera za- har bat dago eta: «BURURIK EZ DUENAK, TXAPEL BEHARRIK EZ».

JAIALDIA

Hilaren 30'an, ere izango dugu zerbait. Zerbait baino gehiago behar- bada, jaialdi bikain bat izango bait dugu.

Xabier Lete eta Lurdes Iriondo berriro izango ditugu gure artean. Senarematze abeslariak edonun bi- kote polita eratu ohi dute.

Zorion Egileor, mundakako abes- lari gaztea, ia ia hasi berria dugu, hala ere oraingo saritua.

Azkenik, Mondragoeko «Danok» korua, ehun abotsdun koru galanta. Oraintsu abesteari ekin diote, hain zuzen, hilaren 7'an. izan zuten be- ren lehen agerraldia. Gainera, banda eta guztiz etorriko omen dira. Ez dira ez txantxetan hasi mondragoe- tarrak. Ekin eta jarrai.

INDOUBAN

Industri Diru-Osaketa Etxea

HILAK HIRU KAKUTAKO
ERAGUNTZIAK DUGU

EUSKALERRI TA ERRIOXARAKO SORTUTAKO DIRU-ETXEA

Ona emen, zure eskutan jartzen ditugun diru-bide aukerak:

DIRU-AURRERAPENAK, denbora gutxirako ta luzerako
eskeiñiak, jakiñeko neurrian.

LANGINTZETAN irabazitan lagun sartzeko laguntza.

Industri ta asmo berriak aurrera eramateko ARGIBIDEAK.

Lagun dirudunak, naiz ikasiak industritarako billatzea,
naiz gure artean, naiz erbestetan. Batez ere, industri
txikiei lagunduz.

ERBESTETAKO SAL-EROSTE saillean laguntza.

Beste egiteko auetan ere lagundu dezakegu:

AURREZKI-EGINKIZUNETAN, naiz arruntean, naiz
epe baten barruan baliatzeko.

Boltsan balia ditezken KUTXA-AGIRIAK, lege-ordain-
ketak arinduaz inguratzeko.

BESTEREN IZENEAN jarri ditezken agiriak iristeko.

Bi urtetik gorako DIRU-JARTZEAK egiteko.

Eta erabat, DIRU-EKINTZA GUZIETAN laguntzeko;
ortarako, 1963'garren urteko Maiatzaren 31'an sortu-
tako Legearen aritan jokatuaz.

ARABAKO KRISTAUET 'ELIZ-ONDOAN'

ESTIBALIZ

Estibaliz itxaropen iturri da Arabako Euskal-Erriarentzat. Estibalizko Ama ez dut ahaztu nahi, baina hango beneditarrak ditut orain gogoan. Ia denak euskaldunak dituzu, orain asko ez dela Lazkaoetik etorriak.

Ez zaie gertatu beste askori gertatu zaieten: Arabara etortzerakoan gaztelerrian sartu direla uste izan dute. Beneditarrek ba-dakite nora eta zertara etorri diren.

Nun eta zertarako diren oharturik dabilatzalako, etsai bat baino gehiago sortu zaizkiete bidean. Estibalizi indarra eta prestijioa kentzen saiatu diren batzuek ezagutzen ditugu.

Baina adiskideak ugariago dituzte etsaiak baino. Gasteiztik hain gertu degoelarik, erruz joaten da jendea jai-egun eta igandeetan, bai oinez, bai kotxez. Uda aldean batez ere, jendetza handiak izaten dira hango Meza guztietan.

MEZA EUSKERAZ

Estibaliza doan jenderik gehiena euskalzalea da, nahiz eta askok euskerarik ondo jakin ez. Horregatik, hara doaztenak Gazteizko elizetan arkitzen ez duten zerbait arkitu nahi dute Meza bat behintzat, euskeraz eta erderaz jartzea pentsatu dute. Horrela, Estibaliz-zaleak eta hango beneditarrak beren artean batzar bat egin ondoren, hil honen 10-ean hasi ta, igande eta jaiero, goizeko 11-etan, euskera-erderazko Meza jar-tzea erabaki dute. Oraingoz hori. Lehenbiziko atea irekita gelditzen da horrela. Bigarrena irekitzea ez da ain zaila izango.

Arabarrentzat bakarrik ez, Euskal-Erri guztia-erantzat ere jakingarri da hau. Edonundik Estibaliz-a zatotzen kristau euskaldun guztiok, jakin eza-zute 11-etan euskera-erderaz Meza bat izango duzutela eta saiatu Meza horri indarra eta bizitasuna ematen.

Ta hori berori bide ederra izango da Arabako euskaldun zahar eta berriekin hartu-eman estuago bat izateko.

BATAIOAK

Bada aurreko orri batean aitatu zen beste zerbait ere, oraintxe hasi berria. Bataioak euskeraz edo euskera-erderaz egiteko egun bat izendatu da Estibalizen. Hilaren azken-igandea dugu hortarako jarria. Beren umeak euskeraz bataiatu nahi dituzten Arabarrek ba-dakite nora jo.

Joan zen hilaren 26-an izan ziren lehenbiziko bataioak. Bi haur izan ziren bataiatuak. Hori da gure asmoa, banaka ibili gabe, direnak batera bataiatzekoa. Hortarako ipini dugu hilen egun bat. Gerora, bi hilean behin nahikoa izango da, behar bada.

Bataio hau 11-etako Mezarekin batera izango da. Arabako eta edo-nungo euskaldun guztioi dei egiten dizuet hemendik: egin zazute zuen ahalegintxo Meza eta bataio hauetan parte hartzeko. Euskal-talde eta kristau-talde on bat sortu nahi badugu, ezin ditzakegu okasio hauek al-ferrik galdu.

Estibaliz kristau kabi eta euskal txoko egiteko hango beneditarrak ez dira aski. Euskaldun guztion laguntza behar dute. Hori itxaron dute. Se-guru nago izango dutela.

Izan gogoan: 11-etan Meza, euskea-erderaz, igande ta jai-egunez. ordu berean, bataioak, hilaren azken-igandez.

EUSEBIO OSA

1.896 1.969
GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA
(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
“PRESTAMEN SERBITZARITZA”z (Servicio de Préstamos)
balia zaitez

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Zure baserria erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakindean jarri zaitez Donostia-ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

EZI TA EREIÑ GAZTEAK ETA SINISMENA

Gauza garbi bat ikusten degu gure artean gaurko egunean; gero ta geia-go, gazteak Elizari uzten dijoaztela. Ez da gaurkoa, orain dala urte asko esan zuen ORIXEK: “Gazte askok Elizari yoateari utzi diote”. Ara egia latza.

Bearrezko galdera auxa da: “Zer diote gaurko gazteek Jainkoaz?”.

Badira gazte batzuek lotsagabe ut-sak. Arrokeriz josita daude ta orrela jokatzu uste dute gizon itsura artzen dutela. Auek bizi giroan beti oker jokatu bear. Illargia eguadiko ama-bietan ikusi dute ta eguzkia gau-er-dian. Auentzat sinismena aurkeri bat da.

Beste gazte batzuek ajolakabeak dira, gauza guztientzat. Orregatik sinismenagatik etzaie ojolarik.

Besteek berriz geienean bide erre-xera jotzen dute. Beti zeozer bear dutenean Jainkoaz oroitzen dira. Uste dute Jainkoa dala gure asmo guz-tiak betetzen dituen ekintzalea. Zeo-zer bear dutenean Berari eskatuaz naikoa dala diote. Baiñan zeozer ut-sean arkitu ezkeru, orduan dira ix-tilluak. “Jainkoak laguntzen digula esaten digute. Nun da orain?”.

Badira ere, asieratikan Jainkoa ukatzen dutenak. Talde txikiak, an eta emen, ugaritzen dijoazte ta oie-tan Jainkoa alienazio bat bezala ar-tzen dute. Gizonak gizon bezela agertu nai badu ez dauka Jainkoa-ren bearrik, diote. Jainkoa gizona ankaperatzeko aitzaki bat da.

Beste gazte asko, kezketan dago, billa dabilta, garbi ikusi gabe. Egizko Jainkoaren billa aal duten, aal duten bezela jarraitzen dute.

Askok diote gaurko gazteak ez dirala sinismen-gabekoak. Jainko za-

letasuna leenago baiño geiago dago-la. Maiz entzungo degu esaten du-teneri: “Jainkoaz gazteen artean gaur aña itz noiz egiten zan?”. Za-lantza bat dagolako, orrenbeste itz egiten da.

Sinisteko oztoporik aundiena gaur bertan elizgizonen jokabideetan ikus-ten dute. “Orrenbeste maite duten Jainkoa beren antzekoa bada ez du

askorik balio”, ala diote. Apaizen jokabidea oso motza dala agertzen dute.

Gaiñera erakutsi zaien Jainkoa ez dute ontzat artzen. Jainko nazkaga-rra bat agertu zaiela, esaten dute; epaillea, neurrizalea, zigorduna, gi-zon aul baten jabea. Elizgizonek

Jainkoaren monopolioa egin dutela gizona morrontzan obeto artzeko, diote oraindik.

Badira ere gazte Kristozale lan-gilleak; taldetan sartuak, Jainko-jaurerriaren alde lanean dabilta-nak. Auetatik ere askok, gero ta geiago, elizgizonen jokabideari be-giratuaz, oztu egiten dira.

Badago buru auste askorik gabe sinisten duenik ere. Ok gutxienak dira.

Gauzak aurrez aurre begiratzen oitu bear degu ta diran bezela ikus-ten ditugunean ez arritu.

Gazte garaia esnatze garai bat da. Begi erneak izaten dituzte ta ikusten duten zernai aztertze prest daude.

Leenengo gauzari gizabideari be-giratzen diote ta gaurko giza-elkar-tea naiko nazkagarria aukeratzen du-te. Beren elkarizketak ta abestiak entzunez auxa jakingo dezute “gi-zon iltzaleak ikusten omen dituzte ontzat artuak daudenak eta gizon zuzenak zigortuta, ankaperatuak, gil-tzapetuta”.

Ez aaztu, Eliza bera, beren ustez, giza-biziaren neurtzaille dalako gi-za-elkarte edo soziedadaren abea be-zela agertzen zaigula.

Giza-elkarte illun ortan, elizgizo-nak, elizagintariak bezela, beren bi-zi osoarekin Ebanjelioaren erantzun-ak ez dituztenean ematen, okerkeri guztien errudun bezela agertzen dira. Argia izan bearrean illun beltza.

Orduan ez gaitezen arritu, gazteak gauzak diran bezela ikustean, aal duten iltzeari eutsi nai diotela. As-kotan bakar bakarrik daude, illun-petan, iltze ori ezin billatuz, gure eginkizun auek oso itsusiak dirala-ko, ta bear diran bezelako gizon zuzen eta azkar gutxi dagoelako.

Gazteek itzak ez dituzte maite, ekintza jatorrak bai. Ekintza jator oien bidez, eta onekin esan nai de-gu, ekintzalaari jatorren bidez, Jain-goikoa aukeratu bear dute.

LATXAGA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolakoa 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkiñak

Landolakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

AZKENEKO EGUNAK!!!

«IZAGARRIZKO TRESILLO SALGAIK»

TRESILLOAK, SOFA-OEAK, LO-GELAK, ETA ABAR...

PREZIOAK ORAINDIK MERKEATUAGOAK
JARRAITZEN DUTE.....!!!

Montaketa eta etxera eramatea
ENTZUN PROBINTZIKUOK! ez degu kobratzen. UTSEAN!

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA. S. L.

Moraza, 3 eta 14 — DONOSTIA — San Marcial, 12 — IRUN

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

ENRIKE ALBIZU, margolaria

Ugalde-tar Martin

—Nik aurrez-aurre daukadan ume, emakume edo gizon-modeloa nola margo-irudi batean bizirik erakutsi, hau da barru-barrutik sentitzen dudana mixterio-antzeko eragina.

Hauxe esaten zidan Albizu margolari ospetsuak joan dan egunean.

Neuronek ere oraintxe kezka berdiña sentitzen dut: nondik, zein ertzetatik begiratuta, zein itzen bidez, ekarriko dut artista hau ZAKO irakurleen aurrera; zer arnasekin betekiko dut nik buruan daukadan gizon eta artistaren irudi hau egitazkoa dala erakusteko?

Ementxe dago, ain xuxen, sortzaillearen izkutuko oinarria, ta baita komunikazioaren mixterioa ere.

1 —

Enrike orain dala 40-ren bat urte Irunen jaioa, aritmetika ta gramatika baiño marraztea atsegiañago zitzaioalako ikastolatik iesi ibilia dala esateak zerbait adieraziko du, noski; Montes Iturrioren ardurapean zegoen (eta oraindik dagoen) Irungo Academia Municipal de Dibujora joan beharrak, eta, oraindik gehiago, naiz eta gurasoekin asarreak izan («mutil honek ez ahal du, balioko ezer egiterik pentsatu behar!»). Valencia-ko Academia San Carlosera joan, lau urte ikasten pasa, gero Madrideko Escuela San Fernandon sartu eta ikastaroak bukatu zituela esaten ba dut (esan dudana bezala) egia da. Hauxe baita gure erriko margolari honen azaleko ixtori laburra.

Baiña nik ixtori-azal hau aurrean utsi jarriko ba nizeuke, gizon-utsu-nea aixa igarriko zenidateke.

Azal honen mixteriozko mamia gehienetan gordea egon ohi da; Enrikeren aita-amak ezin ulertu zuten bere seme bakarraren eragina horrelakoxea zan; sikologo batzuek diotenez: sortzeko gai egiten gaituen gure trebetasunak prezio bat eskatzen du, beste zerbait egiteko trebetasun-eza; alegia, ta esate baterako, Picasso baten marraztu ta margotzeko maixutza bere mekanitzarako izan duan gai-ezaren bizkar goratu da. Ala, Enrikek aritmetika ta gramatikarako zaletasuna aundia izan bazuan, ziur asko marrazteko eragiñik ez zuan nabaituko; gurasoei obeto irudituko zitzairen, baiñan Enrike berari, okerrago; edo beintzat hori uste du gaur. Zer izango zan Enrike Albizu matematikari bezala edo kontabilidateak eramateko lanetan? Hau iñortxok ez daki. Gu izan gindekeanaz espekulatzen ametsetan asten bagera, ametsak egingo ditugu, baiña bizi-modu edo izaterik ez dugu mamituko. Ta gu mamiz (eta ezurrez!) egiñak izan.

—Egin dazunarekin pozik ahal zaude? —galdetu nion.

—Sortzaille bat ez da iñoiz bilaketaz asetzen; bestalde, mendi gora djoanek zenbat eta gorago igo lur gehiago ikusten duan bezala, sortzailleak ikas-leku eta bide gehiago ikustutzen ditu; gizonok iurrogei, iurrogei ta amar edo larogei urte bizi ohi geran bezala milla urte biziko bagiañ ere billaketak ondorio ber-bera ekarriko li-gukenean nago: gizona jakitez ez da iñoiz asetzen; behar bada, jakintzak bukaerarik ez duala ikasi dualako. Etsi bai, egiten du gizonak, eta aixa zamar; baiñan jakitez ez da gizona asetzen.

2 —

Jakitez ez, baiña lurrez (eta lur-rrak aixa bukatzen dirala ikusten dualako-edo) bai, asetu ohi da gizona.

Enrike Albizu Ameriketara izana da; Alemanira maiz joaten da margozi egitekoak betetzera; Parisen egona da, noski (Boursier de l'Institut Française baka eskeñita); eta baita beste lurralde batzutan ere; Erroman, esate baterako, Giz-

puzkoako Diputazioak bekatuta. Or zear ikusi du bazterrik pranko, eta egin ditu lanak eta lagunak; nun nahi bizitzeko gai da artista trebe hau. Ala ere sorterrira itzuli da berriz; eta Ondarribiko Arkolla auzoan jaso duen «Pinpirin etxe-txalet ederrean egiña dauka kabi gozoa, ta edergarritz bete gafiñera; ortxe dauka, baita ere, Mari Joxepa ondarribiar emaztea eta bi neska: Jone (14) emen jaioa, eta Oaia (12) Venezuean sortua.

Gizonaren misterio izkutua hau ere: jaio geran tokira itzuli nahi, edo behar; ikusi ezin dan xilbor-este batek lurrari lotuko bagindu bezelatsu.

Baiña Enrike, lurrar beste, lurrean bizi danari ere estekatua dago, batez ere arrantzaleari. Margo-irudi batean bizirik utzi balitu bezelako arrantzale-aurregi asko geratu da, betiko-edo, Enrike Albizu dala merio; irudi hoien aurrean jartzen danari begira geratuko zala arrantzalea, ta nolabait izketan ere asi ditek; esaten, alegia: emengo dala, lur honetako gizona, ta bere aurregi-azala milla-ka aldiz ipar eta ego aizeak eta «bitxintxoak» iartua izan dala; begiak, berriz (eguzki-argiak eta euri-laiño ezeak kixkurtu dizkion begi hoiek) itsaso urdiñ eta ferdez eta lainuz bete zaizkiola; orregatixe, estalpetuko badiu, txapel-teilla beltz hori behar-beharrezko zaiola; muga dala-ta agerian dauden begi-txinparta emetuak, ezin-besteko kontrabando usmo, eta susmo, dirala, eta ezin-besteko muga-guda ta muga-eziera bateko aspaldi-as-paldiko etzi-behar berezia ere ba dala, bai; hori dana baita izkutuko kontrabandoa, erri-kontrabando zaharra: anaiak emen, anaiak an; neke-lanetan artutako eguzki ta kresalak (eta bere andrearen esku-xaboi pikorrak ere bai, noski) eman diela berak jantzita daukan ajatutako maio-oiolari or ageri duan urdin apal eta maitekorra; indarra (joandako indarra!) atzapar aundi baiño aundituetatik ies egiña dala; Aitaren eta gurutze egiten asi eta eten gabe iraun duten esku hoietan sokak eta pitak ikutu eta iristada erreak egin dituala, bai, eta alere, edo orregatixe, esku-aurregi hoiek latak eta garbiak daudela; eta Jaungoikozko esku txukun hoietan urtero (eta jostaketa ta promesa betegarri bakarrak) zizpak lo egin ohi dutela; irudian erakusten dituen besoak elkar lotzeko bideak gurasoengandik ikasitako errespeto-bide zaarrak dirala; ahoan eta begiradako pakean, errespetoz, eta maitasunez, millaka aldiz kendu dan gure erriko txapel beltz-txukun horretan, Guadalupeko Amak beste ainbeste aldiz eta erdi eta gehiago maitasun-begiak jarri dituala.

Or dagoz: batean Patxiku (Tatin), bestean Tertxero, bestean Liberto (Miña), urrunoan Esteban (Exkerra), oraingoan Beñardo, arrauilari ta patroiz azkarra ta gizona. Bakoitzak bakarka, ta isilka, berea esana dio Enrikeri; hori, modeloak esandakoa eta Enrikek esan diote-la uste izandakoa, dana, da margo-irudi hoietan bizirik, eta betiko-edo, geratu dana.

Gaur (eta biar!) bizirik begira jartzen dan edonork ikusi ta senti dezake hauxe.

3 —

—Nola etorri zitzaizun aurregiak eta buruaketa soñak, alegia giza-irudiak, margotzeko gogo hori?

—Nola?... Ez dakit. Ikusten nua-na marrazteko gogo bizia bezalako zerbait izan zan lehenik; berriz-sortzeko egarri goi-zalea nonbait; ikastolan igeltzuzko giza-irudiak izan ziran aurrea eta gero egitazko giza-emakumeak.

—Horri erretratua deituko ahal genioke?

—Ez, arren! nahiago dut izen hau ez erabili; argazki kutsua du-ta; argazkia mekanika bidez lortzen da,

ta aurregi bat argiak garai horretan eta segundo laurden batez ikustarazten digun bezala erakutsiko digu, beste arrastorik gabe. Margo-irudia, berriz, adierazpen bat da; alegia artistaren begiaz mantxo ikusi ta ertilararen asmo, kultura, jakintza, barne-giro ta ikasitako ofizioak batera lanean jarri ondoren sintesis arrigarri bat bezala, sor arazten duten zerbait. El Greccok eta Velazquezek eta Goiak ez zuten iñola ere aurregi bat era batean iñoiz ikusiko.

Bost fotografi-makiña bata bestearen urren aurregi baten aurrean jarri ta beste ainbeste argazki berdiñak aterako lituzteke —esan nion— bost ertilarik, berriz, oso ez-berdiñak diran bost aurregi ikusiko lituztekel, antz-gabeak diran bost margo-irudi, hori esan nahi duzu?

—Bai.

—Baiñan —esan nion— berriz onak diran gaurko bost fotografo artzen badiutzu, bakoitzak aukeratzetan dituan: argi-itzal, objetibo-itxitura, paper eta kopi-oidere ez-berdiñak diran bost argazki atara litezke; eta esan genezake, horrela, fotografoak berak ere gairen adierazpenak, interpretazioak, egiteko gai dirala. Zer derizkiozu?

—Alaxe da; fotografo onaren meriturik ez dut ukatu nahi; baiña faktore guzi hoiek mekanikoak dituzu, ta nahi-ta-nahi-ez fotografo guziak bost, amar edo ogei aldagarri hoietara errenditu beharko dute; margolariak, berriz, jakinduriz, esperientzi, sentipenez, gogoz, biotzez, askoz ere konplejoagoak dira, eta etorkizunez askoz ere aberatsagoak.

4 —

—Teknika bidez —esan nion— Maixuetatik, batzuek besteak baiño maiteago izango zenituan ba; zeintzuk dira atsegiñen izan zaizkizunak?

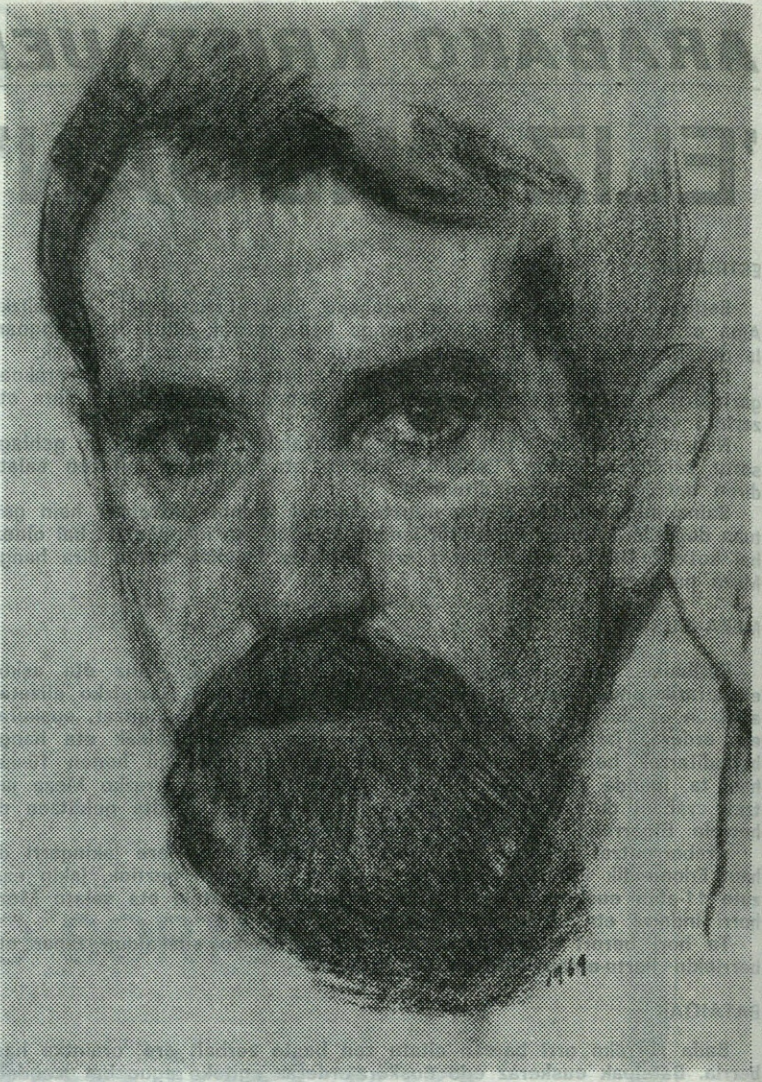
—Asi nintzanean Zuloaga zitzaidan atsegiñen; eritarra zalako, ta baita argi-itzaletan indartsua iruditzen zitzaidalako ere; Riberak erakusten zidan indarra ere horrelakoa zan. Ordu ezkerroztik indar hori erakusteko bideak bestaldera ikusten joan naiz, eta gaur Hol bein edo Dureroren marra mehean Ribera eta Zuloagaren argi-itzaletan baiño indar gehiago sumatzen dut. Margo-artean gertatzen dana literaturan gerta ohi dan berbera da: indarra ez dago adjetiboaren parrastatzean, eta, bestalde, askotan izen-laguna zuhurrago erabilteak sortzen ditu balio ta nagusi-mail berriak.

—Zuloagaren margo-ertia euskotarra iruditzen ahal zaizu? —galdetu nion.

—Zuloagaren euskotartasuna bere erti-gaiatz neurtzen ba dugu, ez; baiña gizona beraren izakeraz eta bere erti-lanak gafiña-artu zezan joka zuanez, bai; margo-oiat aundietan margoztara ausartu zan, eta bere margo-ertiari mailla berezi bat lortu arazi zion. Gafiñentzekoan ez, ez zuan euskotartasun berezirik zuten eta sakonki sentitu; dakizunez, Parisen eta ango batekin ezkondu zan, eta bere izate guzia erritrik kanpora begira egiña izan zan. Honek ez du esan nahi, alere, gure erriko baserriak eta baserriarrak margotzen dituan ertilaria euskotarra dani; erti-gaiak berak ez du erritasunez iñor betetzen.

—Aizu, Enrike, ta margo-ertiko eskola berezirik izan ahal dugu euskotarrok?

—Ez dut uste. Eskola bat sortzeko maixutasun bat erakutsi behar da; euskotar sentitzen diran ertilariek elkarrekin lotu ahal dituan erriaganako biotz-ukituan kidetasun bat eta maixutasun bat; honetarako lehenik ikastetxe bat behar genduke, ta guk ez dugu horrelakorik izan. Valenziarrek ba dute berea, San Carlosko Akademiaren inguruan sortua; Sorolla da adibide bat. Artetak egin zuanak

ENRIKE ALBIZU, BERE EZKUZ EGIÑA

erritasun nabarmen bat ba du, baiñan eskola bat sortu arazteko kemenik izan dunik ez da agerian geratu. Danok kanpora joan behar izan dugu. Leengora joan da; Artetak, Vazquez Diaz eta kubismoaren nolabaiteko kidetasun bat izan du, baiñan gaia aukeratzeko eta sentitzeko bideak euskotarrak izan ziran. Era askotara izan baititeke euskotar.

5 —

—Teknikari garrantzi aundia ematen ahal diozu?

—Teknika beharrezkoa da, noski; alere, artista baten lana ez du erabili duan teknikak salbatuko, barruan daraman eta «sendimena» deitzen dioten horren bitartez baizik. Gaur Picassoren teknika hori ikasi duten asko ikusiko duzu; rezeta hori ikastea ez bait da zailla; ala ere, Picassoren kopiazaila hoiei bereala igarriko diezue uts-arteak: azal leorra besterik ez baitira! Alere teknika beharrezkoa da; neri musika asko gustatzen zait, eta Beethoven pozik-joko nuke, baiñan nola jo ez dakit.

—Ta sendimen hori nola nabaitzen duzun esateko eskatuko banizu?

—Sentitzea errazagoa da adieraztea baiño. Nola-nai, ez da askotan txepela eta ñañoa dirudien itz honekin esan nahi izaten dan zerutik jetxitako edo mirari antzeko zerbait; sendipena, neretzat, zalan-tza da; horixe, ziurtasun-eza, gizonaren koloka; egon-ein hau izaten da, nere esperientzian beintzat, bultzagarri, eragile.

—Zu figuratiboa-edo zera; zer derizkiozu gaurko abstrakto ta beste molde-billaketa hoietaz?

—Barojak zioanean nago ni ere: pinturak eta musikak eman behar zutena eman dutela, egin ahal izan du dan guzia egiña dagoala, ta ziklo edo aldi hoiek itxi zirala; berria dan ezer ez dagoala sortzerik.

—Ba ote?

—Ba dira, noski, fede onez eta egiazko estutasunean billaketa leialak egiten dabilzanak. Nik hoiek errespetatzen ditut. Alere ba dira lanean ari beharrean jostatzen dabilzanak ere. Naiago nuke neronek azti-bide bat arkitzeko eragiñik sentituko banu; baiñan ezin dalakoan nago. Inpresionismoaren ixtoriak adierazten digunez, billaketa honetan bide ederrak egin daitezke; baiña bide hoiek lehengora dotoz berriz, zikloak agintzen duan beza-

la. Beste jostailu asko ari da sortzen, baiñan erti-konzeptoa txikitzen ari ote diran nago. Zer da hori? Dekorazioa, soma-bide utsa? Gauza puskatzen danean konta-eziñezko ditekeneak sortzen dira; izate, errealdadea, kaleidoskopio bezelako zerbait da; baiñan nora dajoaz konta-eziñeko bidetxur hoiek? Nik apalik adierazi nahi dizut, ez dedala arrigarizko biderik irekitzeko tartetik ikusten. El Grekok bere «Doctor Lafuente»-ren aurregian lortu zuan sakontasuna gaindu? Ezin leikeena iruditu zait neri beti. Muga honetara eldu diran batzuek norabait ies egin nahiez zorutzen dira. Nik nereari nortasun bat ematen badiot, pozik naiz; honek nere lana legetzen du; margo-aukera dala edo nere ikusteko bideak dirala nere lanari nortasun apur bat ematen badiot, naikoa dut.

—Margotzeko zer argi duzu nahiago?

Arratsaldekoa; eguerdiko argi be-tea ez zait atsegin, forma guziak zapaltzee bait ditu; nere lantokiko leioak sortaldera begira dagoenez, nahiago dut arratsaldeko argi apalari itxadon; Iraunkorragoa, txapalagoa ta margoak berean uzten ditu; ez ditu, besteak bezala, gezurtarazten.

—Ta askatasuna, beharrezkoa ahal duzu lanerako?

—Gizon izateko askatasuna behar ba dugu, gizonak sortzeko duan hau egitaz burutu ta egitaratzeko askatasuna da bide bakarra. Noski, literatura, pintura ta musika sail bakoitzak askatasun neurri bereziak ba ditu; gaur musika eta pintura bidez askatasunari kantu bat egitea errazagoa da itz-bidez egitea baiño. Hori nornaik ba daki emen.

—Ta dirua ere behar da.

—Zertarako?

—Jateko; jateko askatasuna ez ahal da lehenengoa?

—Bai.

—Gure erriko diruak ba ahal du ertiaganako, gogozaletasunerako, sendipenik?

—Penagarria da, baiña tantotik ere ez du.

—Kultura falta zaigu ertiak errien ezieran eta etorrian zer ikusi duan ikusteko.

—Dudarik ez.

—Gure erriko aberatsak: inper-nuko legatzak? —galde-esan nion.

—Ez dakit an ere nahi izango ditzuten.

—Nik ere ez.